

HRV-3 C-0 C-1

HRV-3 C-0 C
Fran Miletic

IChO
General instructions
Cover sheet

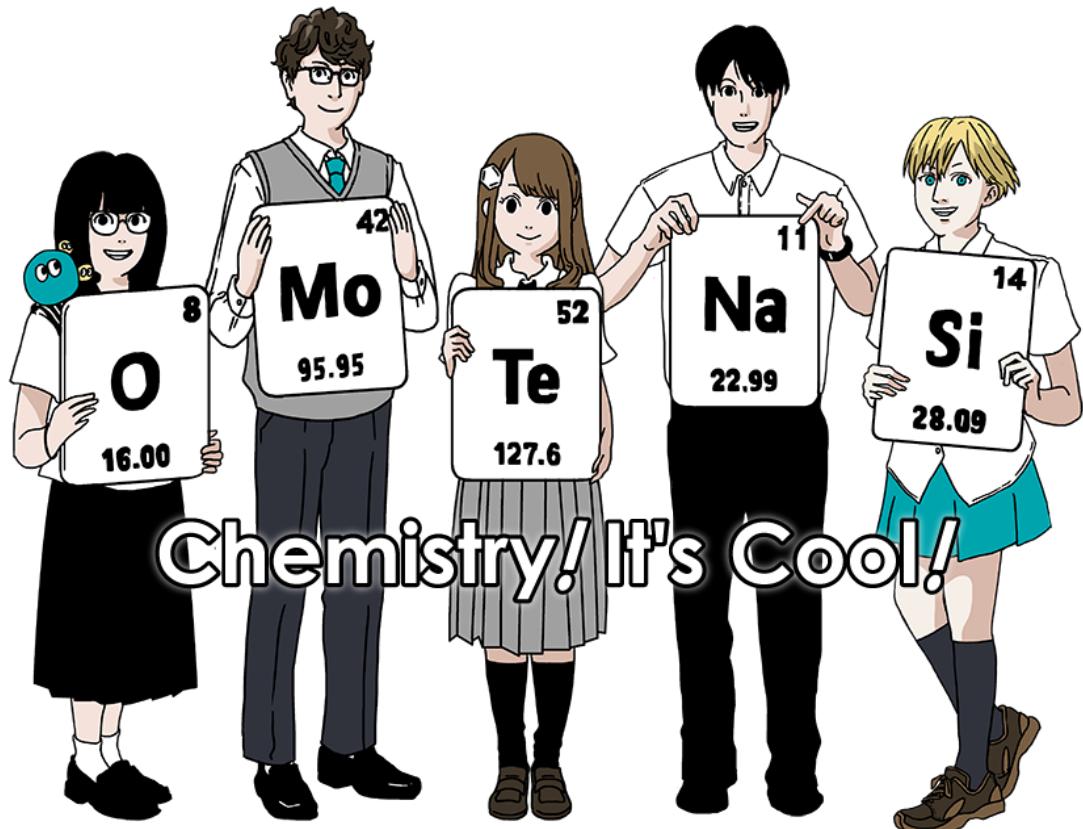
Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Međunarodna kemijska olimpijada 2021 Japan

53. IChO 2021 Japan

25. srpnja do 2. kolovoza 2021

<https://www.icho2021.org>

Upute

- Smijete koristiti samo kemijsku olovku.
- Kalkulator koji koristite ne smije biti programabilni.
- Test sadrži 9 zadataka.
- Možete rješavati bilo kojim redom.
- Na raspolažanju imate 5 sati.
- Smijete početi s radom tek nakon znaka START.
- Svi rezutati i odgovori moraju biti napisani kemijskom olovkom unutar kućice predviđene za odgovore. Pri rješavanju smijete koristiti poleđinu papira, ali boduju se samo rješenja napisana u kućici.
- U kućice unesite i računsku izradu rješenja. Potpuni bodovi biti će dodijeljeni samo ako prikažete kako ste došli do rezultata.
- 30 min prije završetka ispita, voditelj ispita će vas upozoriti na vrijeme.
- Nakon komande STOP morate prestati s radom i pisanjem. Ako to ne učinite, biti će vam diskvalificirani.
- Na vlastiti zahtjev, u svrhu pojašnjenja, možete zatražiti služenu verziju testa na engleskom jeziku.
- Ne smijete bez dozvole napustiti radno mjesto. Ako nešto trebate (drugi kalkulator, odlazak na WC), podignite ruku i pričekajte dolazak voditelja ispita.

Sretno!

	Naslov	Bodovi	Postotak
1	Vodič na površini metala	24	11
2	Izotopna vremenska kapsula	35	11
3	Lambert-Beerov zakon?	22	8
4	Redoks reakcije cinka	32	11
5	Misteriozni silicij	60	12
6	Kemija čvrstog stanja prijelaznih metala	45	13
7	Igre s nebenzoidnom aromatičnošću	36	13
8	Dinamične organske molekule i njihova kiralnost	26	11
9	Kapsule	23	10
Ukupno			100

Fizikalne konstante i jednadžbe

Konstante

Speed of light in vacuum	$c = 2.99792458 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$
Planck constant	$h = 6.62607015 \times 10^{-34} \text{ J s}$
Elementary charge	$e = 1.602176634 \times 10^{-19} \text{ C}$
Electron mass	$m_e = 9.10938370 \times 10^{-31} \text{ kg}$
Electric constant (permittivity of vacuum)	$\epsilon_0 = 8.85418781 \times 10^{-12} \text{ F m}^{-1}$
Avogadro constant	$N_A = 6.02214076 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$
Boltzmann constant	$k_B = 1.380649 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$
Faraday constant	$F = N_A \times e = 9.64853321233100184 \times 10^4 \text{ C mol}^{-1}$
Gas constant	$R = N_A \times k_B = 8.31446261815324 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$ $= 8.2057366081 \times 10^{-2} \text{ L atm K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$
Unified atomic mass unit	$u = 1 \text{ Da} = 1.66053907 \times 10^{-27} \text{ kg}$
Standard pressure	$p = 1 \text{ bar} = 10^5 \text{ Pa}$
Atmospheric pressure	$p_{\text{atm}} = 1.01325 \times 10^5 \text{ Pa}$
Zero degree Celsius	$0^\circ\text{C} = 273.15 \text{ K}$
Ångstrom	$1 \text{ \AA} = 10^{-10} \text{ m}$
Picometer	$1 \text{ pm} = 10^{-12} \text{ m}$
Electronvolt	$1 \text{ eV} = 1.602176634 \times 10^{-19} \text{ J}$
Part-per-million	$1 \text{ ppm} = 10^{-6}$
Part-per-billion	$1 \text{ ppb} = 10^{-9}$
Part-per-trillion	$1 \text{ ppt} = 10^{-12}$
pi	$\pi = 3.141592653589793$
The base of the natural logarithm (Euler's number)	$e = 2.718281828459045$

Jednadžbe

The ideal gas law	$PV = nRT$, where P is the pressure, V is the volume, n is the amount of substance, T is the absolute temperature of ideal gas.
Coulomb's law	$F = k_e \frac{q_1 q_2}{r^2}$, where F is the electrostatic force, $k_e (\simeq 9.0 \times 10^9 \text{ N m}^2 \text{ C}^{-2})$ is Coulomb's constant, q_1 and q_2 are the magnitudes of the charges, and r is the distance between the charges.
The first law of thermodynamics	$\Delta U = q + w$, where ΔU is the change in the internal energy, q is the heat supplied, w is the work done.
Enthalpy H	$H = U + PV$
Entropy based on Boltzmann's principle S	$S = k_B \ln W$, where W is the number of microstates.
The change of entropy ΔS	$\Delta S = \frac{q_{\text{rev}}}{T}$, where q_{rev} is the heat for the reversible process.
Gibbs free energy G	$G = H - TS$ $\Delta_r G^\circ = -RT \ln K = -zFE^\circ$, where K is the equilibrium constant, z is the number of electrons, E° is the standard electrode potential.
Reaction quotient Q	$\Delta_r G = \Delta_r G^\circ + RT \ln Q$ For a reaction $aA + bB \rightleftharpoons cC + dD$ $Q = \frac{[C]^c [D]^d}{[A]^a [B]^b}$, where $[A]$ is the concentration of A.

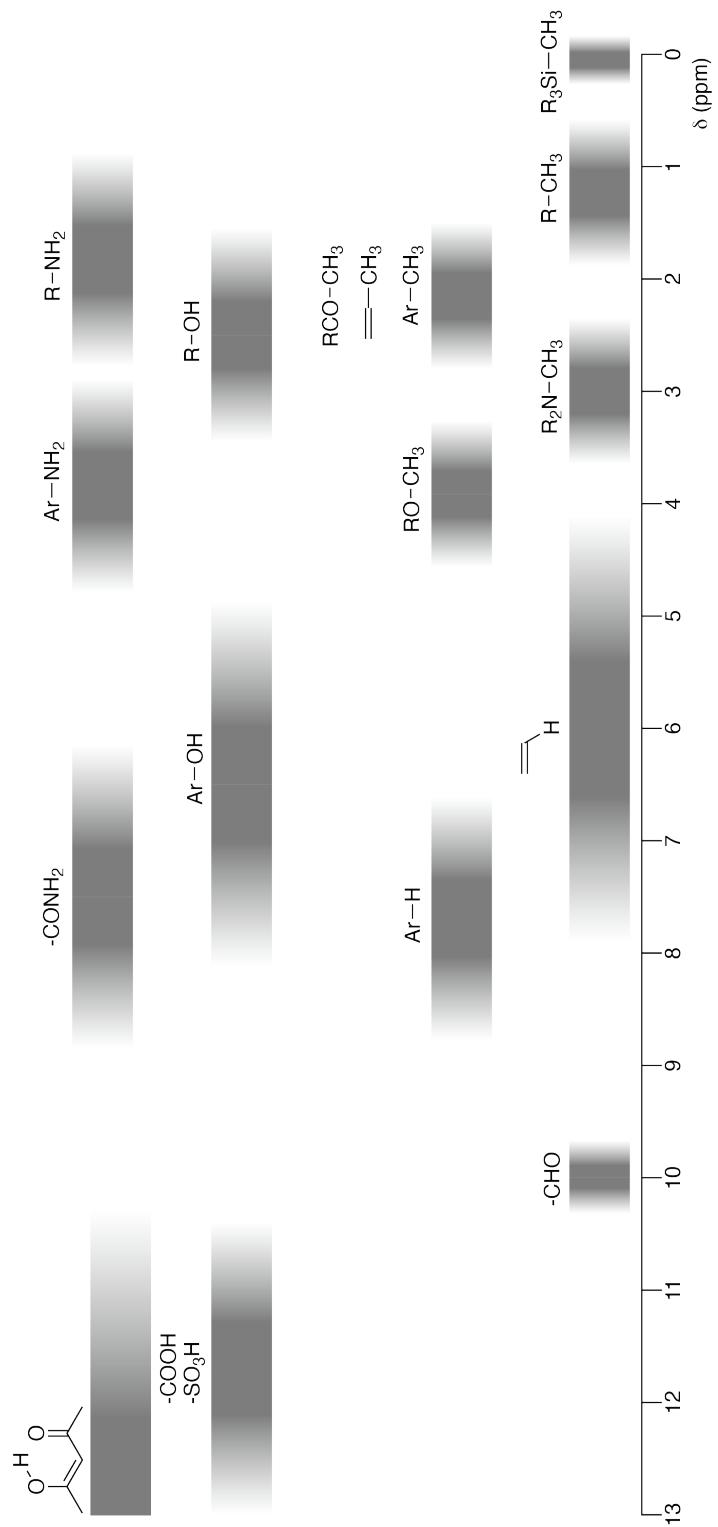
Heat change Δq	$\Delta q = nc_m\Delta T$, where c_m is the temperature-independent molar heat capacity.
Nernst equation for redox reaction	$E = E^\circ + \frac{RT}{zF} \ln \frac{C_{\text{ox}}}{C_{\text{red}}}$, where C_{ox} is the concentration of oxidized substance, C_{red} is the concentration of reduced substance.
Arrhenius equation	$k = A \exp\left(-\frac{E_a}{RT}\right)$, where k is the rate constant, A is the pre-exponential factor, E_a is the activation energy. $\exp(x) = e^x$
Lambert-Beer equation	$A = \varepsilon lc$, where A is the absorbance, ε is the molar absorption coefficient, l is the optical path length, c is the concentration of the solution.
Henderson-Hasselbalch equation	For an equilibrium $\text{HA} \rightleftharpoons \text{H}^+ + \text{A}^-$, where equilibrium constant is K_a , $\text{pH} = \text{p}K_a + \log\left(\frac{[\text{A}^-]}{[\text{HA}]}\right)$
Energy of a photon	
The sum of a geometric series	When $x \neq 1$, $1 + x + x^2 + \dots + x^n = \sum_{i=0}^n x^i = \frac{1 - x^{n+1}}{1 - x}$
Approximation equation that can be used to solve problems	When $x \ll 1$, $\frac{1}{1 - x} \simeq 1 + x$

Periodic Table

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18					
1 H Hydrogen 1.008	3 Li Lithium 6.968	4 Be Beryllium 9.012	11 Na Sodium 22.990	12 Mg Magnesium 24.306	19 K Potassium 39.098	20 Ca Calcium 40.078	21 Sc Scandium 44.956	22 Ti Titanium 47.867	23 V Vanadium 50.942	24 Cr Chromium 51.996	25 Mn Manganese 54.938	26 Fe Iron 55.845	27 Co Cobalt 58.933	28 Ni Nickel 58.693	29 Cu Copper 63.546	30 Zn Zinc 65.38	31 Ga Gallium 69.723	32 Ge Germanium 72.630	33 As Arsenic 74.922	34 Se Selenium 78.971	35 Br Bromine 79.904	2 He Helium 4.003
Key: 113 Nh Nihonium [278]	atomic number name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]	atomic number Symbol name atomic weight [in parenthesis for the radioactive element]					
37 Rb Rubidium 85.468	38 Sr Strontium 87.62	39 Zr Zirconium 88.906	40 Nb Niobium 91.224	41 Tc Technetium [99]	42 Mo Molybdenum 95.95	43 Ru Ruthenium 101.07	44 Pd Rhodium 102.906	45 Rh Rhodium 106.42	46 Ag Silver 107.888	47 Cd Cadmium 112.414	48 In Indium 114.818	49 Tl Thallium 118.710	50 Sn Tin 121.760	51 Te Antimony 127.60	52 Pb Lead 126.904	53 Bi Bismuth 127.60	54 Xe Xenon 131.293	Kr Krypton 83.738				
55 Cs Cesium 132.905	56 Ba Barium 137.327	57-71 La-Lu Lanthanoids	72 Ta Tantalum 178.49	73 Hf Hafnium 180.948	74 W Tungsten 183.84	75 Re Rhenium 186.207	76 Os Osmium 190.23	77 Ir Iridium 192.217	78 Pt Platinum 195.084	79 Au Gold 196.967	80 Hg Mercury 200.592	81 Tl Thallium 204.384	82 Pb Lead 207.2	83 Bi Bismuth 208.98	84 Po Polonium [210]	85 At Astatine [210]	86 Rn Radon [222]					
87 Fr Francium [223]	88 Ra Radium [226]	89-103 Ac-Lr Actinoids	105 Db Dubnium [268]	106 Sg Seaborgium [271]	107 Bh Bohrium [272]	108 Hs Hassium [277]	109 Mt Meitnerium [276]	110 Ds Darmstadtium [281]	111 Rg Roentgenium [280]	112 Cn Copernicium [285]	113 Nh Nihonium [278]	114 Fl Flerovium [289]	115 Mc Moscovium [289]	116 Lv Livermorium [293]	117 Ts Tennessine [293]	118 Og Oganesson [294]						
57-71 La-Lu Lanthanoids	58 Ce Ceium 138.905	59 Pr Praseodymium 140.908	60 Nd Neodymium 144.242	61 Pm Promethium [145]	62 Sm Samarium 150.36	63 Eu Europium 151.964	64 Gd Gadolinium 157.25	65 Tb Terbium 158.925	66 Dy Dysprosium 162.500	67 Ho Holmium 164.930	68 Er Erbium 167.259	69 Tm Thulium 168.934	70 Yb Ytterbium 173.045	71 Lu Lutetium 174.967								
89-103 Ac-Lr Actinoids	90 Pa Protactinium 232.038	91 Th Thorium 231.036	92 U Uranium 238.029	93 Np Neptunium [237]	94 Pu Plutonium [239]	95 Am Americium [243]	96 Cm Curium [247]	97 Bk Berkelium [247]	98 Cf Californium [252]	99 E Einsteinium [252]	100 Fm Fermium [257]	101 Md Mendelevium [258]	102 No Nobelium [259]	103 Lr Lawrencium [262]								

¹H NMR Chemical Shifts

$\Delta\delta$ for one alkyl group-substitution: *ca.* +0.4 ppm

HRV-3 C-1 C-1

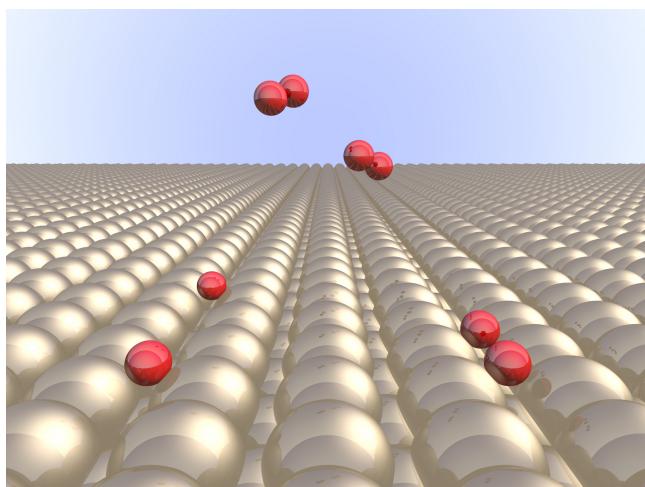
HRV-3 C-1 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 1
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Vodik na površini metala

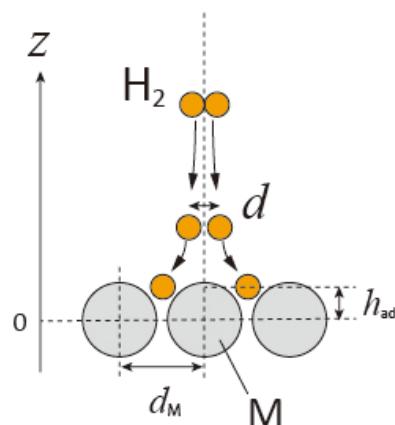
11 % ukupnih bodova							
Podzadatak	A.1	A.2	B.1	B.2	B.3	B.4	Ukupno
Bodovi	6	4	5	3	3	3	24
Rezultat							

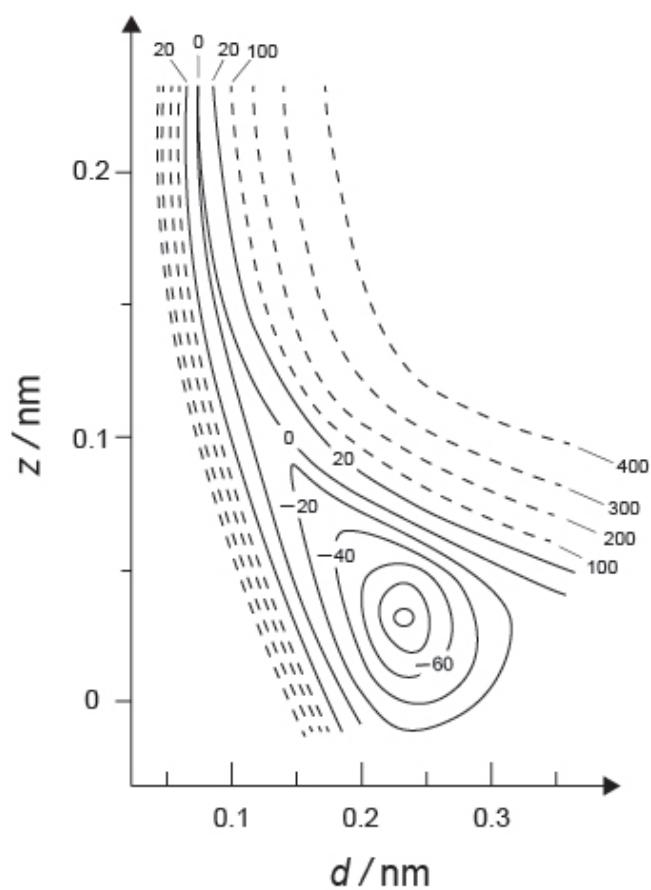
Očekuje se da će vodik biti budući izvor energije koji ne ovisi o fosilnim gorivima. Ovdje ćemo razmotriti postupak skladištenja vodika u metalu, koji je povezan s tehnologijom transporta i skladištenja vodika.

Dio A

Kako se vodik apsorbira preko površine metala, prvo razmotrimo postupak adsorpcije vodika na površini metala, $H_2(g) \rightarrow 2H(ad)$; (g) označava plinoviti vodik, a (ad) adsorbirani vodik. Molekule vodika (H_2) koje dopiru do površine metala (M) disociraju na površini i adsorbiraju se kao atomi H (Slika 1). Potencijalna energija H_2 ovisi o dvije varijable: međuatomskoj udaljenosti, d , i udaljenosti od površine atoma metala, z . Prepostavlja se da je os duž dva atoma vodika paralelna s površinom i da je centar mase uvijek na vertikalnoj isprekidanoj liniji na Slici 1. Slika 2 prikazuje potencijalnu energiju za proces disocijacije na površini metala. Brojčane vrijednosti prikazuju potencijalnu energiju u kJ po molu H_2 . Razmak između punih linija je 20 kJ mol^{-1} , između isprekidanih linija 100 kJ mol^{-1} , a razmak između punih i isprekidanih je 80 kJ mol^{-1} . Energija nulte točke (*zero-point vibration energy*) je zanemarena.

Slika 1. Definicija varijabli. Crtež nije u ispravnim omjerima.

Slika 2

A.1 Za svaki od sljedećih stavki (i)–(iii), **izaberite** najблиžu vrijednost među ponuđenim vrijednostima A–G.

- (i) Međuatomska udaljenost za molekulu H_2 u plinovitom stanju
- (ii) Međuatomska udaljenost između atoma metala (d_M u Slici 1)
- (iii) Udaljenost adsorbiranog atoma vodika od površine metala (h_{ad} u Slici 1)

A. 0.03 nm	B. 0.07 nm	C. 0.11 nm	D. 0.15 nm
E. 0.19 nm	F. 0.23 nm	G. 0.27 nm	

A.2 Za svaki od sljedećih stavki (i)–(ii), **izaberite** najблиžu vrijednost među ponuđenim vrijednostima A–H.

- (i) energija potrebna za disocijaciju plinovitog H_2 u plinoviti H
 $[H_2(g) \rightarrow 2H(g)]$
- (ii) energija oslobođena u procesu adsorpcije plinovitog H_2 $[H_2(g) \rightarrow 2H(ad)]$

A. 20 kJ mol^{-1}	B. 40 kJ mol^{-1}	C. 60 kJ mol^{-1}	D. 100 kJ mol^{-1}
E. 150 kJ mol^{-1}	F. 200 kJ mol^{-1}	G. 300 kJ mol^{-1}	H. 400 kJ mol^{-1}

Dio B

Adsorbirani atomi vodika su ili apsorbirani u unutrašnjost metala ili se ponovo spajaju u molekule i desorbiraju kao plinovite molekule vodika. Ti procesi prikazani su jednadžbama reakcija (1a) i (1b). H(ab) predstavlja apsorbirane atome vodika.

Brzine reakcija po adsorpcijском mjestu na površini metala za adsorpciju, desorpciju i apsorpciju označene su ovako: $r_1[\text{s}^{-1}]$, $r_2[\text{s}^{-1}]$ i $r_3[\text{s}^{-1}]$. Brzine tih procesa dane su sljedećim izrazima:

$$r_1 = k_1 P_{\text{H}_2} (1 - \theta)^2 \quad (2)$$

$$r_2 = k_2 \theta^2 \quad (3)$$

$$r_3 = k_3 \theta \quad (4)$$

gdje su $k_1 [\text{s}^{-1} \text{Pa}^{-1}]$, $k_2 [\text{s}^{-1}]$ i $k_3 [\text{s}^{-1}]$ koeficijenti brzina reakcija, a P_{H_2} je parcijalni tlak H_2 . Među mjestima dostupnim na površini metala, θ ($0 \leq \theta \leq 1$) je udio površine zauzet atomima vodika. Pretpostavlja se da su procesi adsorpcije i desorpcije brzi u odnosu na apsorpciju vodika ($r_1, r_2 \gg r_3$) te da je θ nepromjenjen.

B.1 r_3 se može izraziti kao:

5pt

$$r_3 = \frac{k_3}{1 + \sqrt{\frac{1}{P_{\text{H}_2} C}}} \quad (5)$$

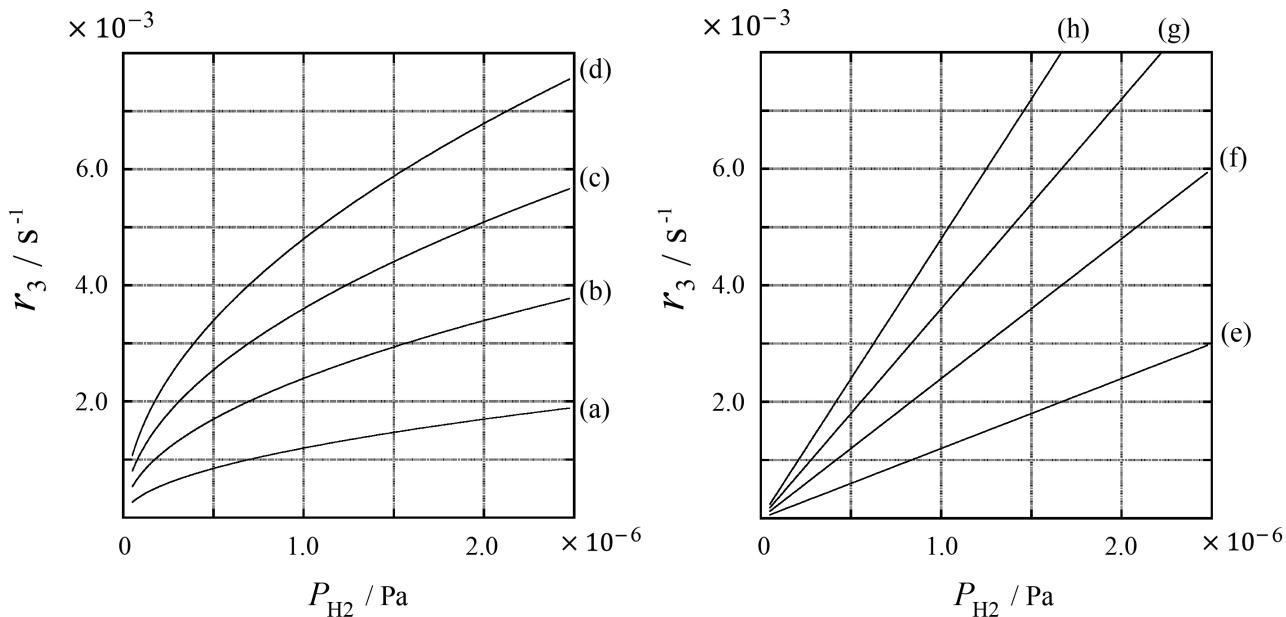
Izrazite C koristeći k_1 i k_2 .

Uzorak metala površine $S = 1.0 \times 10^{-3} \text{ m}^2$ smješten je u spremnik ($1 \text{ L} = 1.0 \times 10^{-3} \text{ m}^3$) s plinovitim H_2 ($P_{\text{H}_2} = 1.0 \times 10^2 \text{ Pa}$). Površinska gustoća zauzetih adsorpcijskih mjesta za atome vodika pri ovim uvjetima iznosi $N = 1.3 \times 10^{18} \text{ m}^{-2}$. Temperatura površine je održana stalnom pri $T = 400 \text{ K}$. Kako reakcija (1) napreduje, P_{H_2} se smanjuje konstantnom brzinom od $v = 4.0 \times 10^{-4} \text{ Pa s}^{-1}$. Pretpostavite da je H_2 idealan plin i da je volumen uzorka metala zanemariv.

B.2 Izračunajte količinu atoma vodika (u molima) apsorbiranih po jedinici površine i po jedinici vremena, $A [\text{mol s}^{-1} \text{ m}^{-2}]$. 3pt

B.3 Pri $T = 400 \text{ K}$, C iznosi $1.0 \times 10^2 \text{ Pa}^{-1}$. Izračunajte iznos k_3 pri 400 K . U slučaju da niste došli do rješenja u podzadatku **B.2**, uzmite daje $A = 3.6 \times 10^{-7} \text{ mol s}^{-1} \text{ m}^{-2}$. 3pt

B.4 Pri nekoj drugoj temperaturi T , $C = 2.5 \times 10^3 \text{ Pa}^{-1}$ i $k_3 = 4.8 \times 10^{-2} \text{ s}^{-1}$. Među ponuđenim krivuljama (a)–(h) za ovisnost r_3 o P_{H_2} pri temperaturi T, zaokružite onu koju smatrate ispravnom. 3pt

HRV-3 C-1 A-1

A1-1
Croatian (Croatia)

Vodik na površini metala

Dio A

A.1 (6 pt)

(i)	(ii)	(iii)

A.2 (4 pt)

(i)	(ii)

HRV-3 C-1 A-2

A1-2
Croatian (Croatia)

Dio B

B.1 (5 pt)

$$C = \underline{\hspace{5cm}}$$

B.2 (3 pt)

$$A = \underline{\hspace{5cm}} \text{ mol s}^{-1} \text{ m}^{-2}$$

HRV-3 C-1 A-3

A1-3
Croatian (Croatia)

B.3 (3 pt)

$$k_3 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ s}^{-1}$$

B.4 (3 pt)

HRV-3 C-2 C-1

HRV-3 C-2 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 2
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Izotopna vremenska kapsula

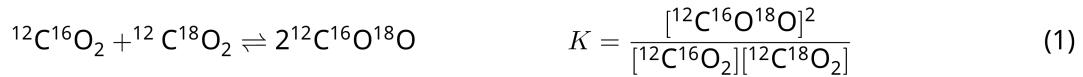
11 % ukupnih bodova					
Podzadatak	A.1	A.2	A.3	A.4	Ukupno
Bodovi	8	8	10	9	35
Rezultat					

Molekule koje se razlikuju samo po izotopnom sastavu, poput CH_4 i CH_3D , nazivaju se izotopolozima. Smatra se da izotopolizi imaju ista kemijska svojstva, iako postoje i male razlike.

Pretpostavite da su svi spojevi prikazani u ovom zadatku u plinskoj fazi.

Razmotrimo sljedeću ravnotežu:

Entropija, S , raste s povećanjem broja mogućih mikroskopskih stanja sustava, W :

$$S = k_{\text{B}} \ln W \quad (2)$$

$W = 1$ za $^{12}\text{C}^{16}\text{O}_2$ i $^{12}\text{C}^{18}\text{O}_2$. Nasuprot tome, $W = 2$ za molekulu $^{12}\text{C}^{16}\text{O}^{18}\text{O}$ jer se atomi kisika u toj molekuli razlikuju. Budući da su na desnoj strani jednadžbe (1) dvije molekule $^{12}\text{C}^{16}\text{O}^{18}\text{O}$, $W = 2^2 = 4$.

- A.1** Promjena entalpije, ΔH , u jednadžbi (3) pozitivnog je predznaka neovisno o temperaturi. 8pt

Izračunajte konstante ravnoteže, K , za reakciju prikazanom jednadžbom (3) pri vrlo niskim ($T \rightarrow 0$) i vrlo visokim ($T \rightarrow +\infty$) temperaturama. Prepostavite da se pri tim temperaturama reakcija ne mijenja i da ΔH konvergira u konstantnu vrijednost pri visokim temperaturama.

ΔH procesa navedenog u nastavku može se objasniti molekulskim vibracijama.

$$2\text{HD} \rightleftharpoons \text{H}_2 + \text{D}_2 \quad K = \frac{[\text{H}_2][\text{D}_2]}{[\text{HD}]^2} \quad (4)$$

Pri $T = 0$ K, vibracijska energija dvoatomne molekule čija je vibracijska frekvencija ν [s^{-1}] može se prikazati izrazom:

$$E = \frac{1}{2}h\nu \quad (5)$$

$$\nu = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{k}{\mu}} \quad (6)$$

gdje je k konstanta sile, a μ reducirana masa, koja se za dvoatomnu molekulu sastavljenu od atoma masa m_1 i m_2 računa prema izrazu:

$$\mu = \frac{m_1 m_2}{m_1 + m_2} \quad (7)$$

- A.2** Vibracija molekule H_2 izražena valnim brojem iznosi 4161.0 cm^{-1} . **Izračunajte** ΔH za sljedeću reakciju pri $T = 0$ K u mjernim jedinicama J mol^{-1} . 8pt

Prepostavite sljedeće:

- samo vibracijska energija doprinosi ΔH .
- vrijednosti k za H_2 , HD i D_2 su jednake.
- masa atoma H iznosi 1 Da, a masa atoma D iznosi 2 Da.

Množinski udio H_2 , HD i D_2 u uravnoteženom sustavu ovisi o temperaturi. U izrazu koji slijedi Δ_{D_2} predstavlja promjenu množinskog udjela D_2 .

$$\Delta_{D_2} = \frac{R_{D_2}}{R_{D_2}^*} - 1 \quad (9)$$

U navedenom izrazu, R_{D_2} se odnosi na omjer $\frac{[D_2]}{[H_2]}$ u uzorku, a $R_{D_2}^*$ se odnosi na omjer $\frac{[D_2]}{[H_2]}$ pri $T \rightarrow +\infty$. Treba primijetiti da raspodjela izotopa postaje nasumična pri $T \rightarrow +\infty$.

A.3 Izračunajte Δ_{D_2} uz prirodnu zastupljenost izotopa D u slučaju kad je izotopna 10pt
izmjena u ravnotežnom stanju pri temperaturi pri kojoj K za reakciju prikazanu
jednadžbom (4) iznosi 0.300. Prepostavite da je udio izotopa D i H u prirodi
 1.5576×10^{-4} , odnosno $1 - 1.5576 \times 10^{-4}$.

Općenito, množinski omjer dvostruko supstituiranih izotopologa, koji sadrži dva teška izotopa u molekuli, povećava se sa sniženjem temperature. Razmotrimo množinski omjer molekula CO_2 relativnih molekulskih masa 44 and 47, koje su u dalnjem tekstu označene kao $\text{CO}_2[44]$ i $\text{CO}_2[47]$. Veličina Δ_{47} definirana je na sljedeći način:

$$\Delta_{47} = \frac{R_{47}}{R_{47}^*} - 1 \quad (10)$$

R_{47} odnosi se na omjer $\frac{[\text{CO}_2[47]]}{[\text{CO}_2[44]]}$ u uzorku, a R_{47}^* odnosi se na omjer $\frac{[\text{CO}_2[47]]}{[\text{CO}_2[44]]}$ pri $T \rightarrow +\infty$. Prirodna zastupljenost pojedinih izotopa ugljika i kisika dana je u sljedećoj tablici; zanemarite ostale izotope.

	^{12}C	^{13}C
prirodna zastupljenost	0.988888	0.011112

	^{16}O	^{17}O	^{18}O
prirodna zastupljenost	0.997621	0.0003790	0.0020000

Temperaturna ovisnost Δ_{47} određena je na sljedeći način, gdje je T dana kao termodinamička temperatura u K:

$$\Delta_{47} = \frac{36.2}{T^2} + 2.920 \times 10^{-4} \quad (11)$$

A.4 R_{47} fosilnog planktona nađenog na morskom dnu oko Antarktike iznosi 4.50865×10^{-5} . **Procijenite** temperaturu koristeći R_{47} . Ta se temperatura interpretira kao temperatura zraka u vrijeme kad su ovi planktoni živjeli. Za račun uzmite u obzir samo najčešći izotopolog $\text{CO}_2[47]$.

HRV-3 C-2 A-1

A2-1
Croatian (Croatia)

Izotopna vremenska kapsula

A.1 (8 pt)

A.2 (8 pt)

HRV-3 C-2 A-2

A2-2
Croatian (Croatia)

A.3 (10 pt)

HRV-3 C-2 A-3

A2-3
Croatian (Croatia)

A.4 (9 pt)

HRV-3 C-3 C-1

HRV-3 C-3 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 3
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

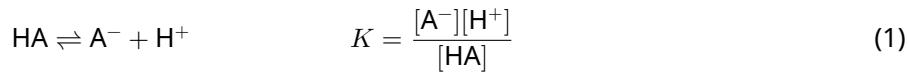
Lambert-Beerov zakon?

8 % ukupnih bodova				
Podzadatak	A.1	B.1	B.2	Ukupno
Bodovi	10	6	6	22
Rezultat				

U ovom zadatku zanemarite apsorpciju kivete i otapala. Temperatura svih otopina i plinova održavana je konstantnom i iznosi $25\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Dio A

Priređena je vodena otopina **X** koristeći HA i NaA. Koncentracije $[\text{A}^-]$, $[\text{HA}]$ i $[\text{H}^+]$ u otopini **X** iznose redom $1.00 \times 10^{-2}\text{ mol L}^{-1}$, $1.00 \times 10^{-3}\text{ mol L}^{-1}$ i $1.00 \times 10^{-4}\text{ mol L}^{-1}$, a povezane su sljedećom kiselo-baznom ravnotežom:

Duljina optičkog puta u kiveti u Dijelu A je l . Zanemarite promjenu gustoće uslijed razrijeđenja. Pretpostavite da se odvija jedino reakcija prikazana jednadžbom (1).

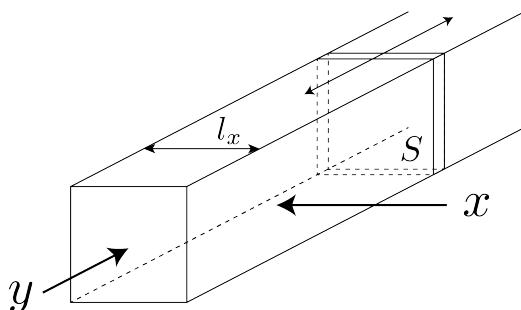
- A.1** Apsorbancija otopine **X** iznosi A_1 pri valnoj duljini λ_1 . Otopina **X** razrijedjena je otopinom klorovodične kiseline čiji je $\text{pH} = 2.500$ pri čemu je volumen udvostručen. Nakon razrijeđivanja, apsorbancija je ostala jednaka A_1 pri λ_1 . **Odredite** omjer $\varepsilon_{\text{HA}}/\varepsilon_{\text{A}^-}$, gdje su ε_{HA} i ε_{A^-} molarni apsorpcijski koeficijenti vrsta HA i A^- pri λ_1 . 10pt

Dio B

Razmotrimo sljedeću ravnotežu u plinskoj fazi.

$$D \rightleftharpoons 2M \quad (2)$$

Čistim plinom D napunjena je kiveta s prozirnom pomicnom stjenkom poprečnog presjeka S (vidite sliku ispod) pri tlaku P te je postignuto ravnotežno stanje uz održavanje konstantnog ukupnog tlaka P . Apsorbancija plina je $A = \varepsilon(n/V)l$, gdje su ε , n , V i l redom molarni apsorpcijski koeficijent, množina plina, volumen plina i duljina optičkog puta. Prepostavite da se svi plinovi ponašaju kao idealni.

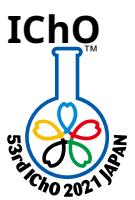

Ako je potrebno, koristite sljedeće definicije:

	Početno stanje		Uravnoteženo	
	D	M	D	M
Parcijalni tlak	P	0	p_D	p_M
Množina u molovima	n_0	0	n_D	n_M
Volumen	V_0		V	

B.1 Apsorbancija plina pri valnoj duljini λ_{B1} mjerena u smjeru x ($l = l_x$) je A_{B1} u početnom stanju i nakon uspostavljanja ravnoteže. Odredite omjer $\varepsilon_D/\varepsilon_M$ pri λ_{B1} , pri čemu su ε_D i ε_M molarni apsorpcijski koeficijenti plinova D i M. 6pt

B.2 Apsorbancija plina pri λ_{B2} mjerena u smjeru y je A_{B2} u početnom stanju ($l = l_{y0}$) i nakon uspostavljanja ravnoteže ($l = l_y$). Odredite omjer $\varepsilon_D/\varepsilon_M$ pri λ_{B2} . 6pt

HRV-3 C-3 A-1

A3-1
Croatian (Croatia)

Lambert-Beerov zakon?

Dio A

A.1 (10 pt)

(Nastavak na sljedećoj stranici)

HRV-3 C-3 A-2

A3-2
Croatian (Croatia)

A.1 (cont.)

$$\varepsilon_{\text{HA}} / \varepsilon_{\text{A}^-} =$$

HRV-3 C-3 A-3

A3-3
Croatian (Croatia)

Dio B

B.1 (6 pt)

$$\varepsilon_D / \varepsilon_M = \underline{\hspace{5cm}}$$

HRV-3 C-3 A-4

A3-4
Croatian (Croatia)

B.2 (6 pt)

$$\varepsilon_D / \varepsilon_M = \underline{\hspace{5cm}}$$

HRV-3 C-4 C-1

HRV-3 C-4 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 4
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Redoks reakcije s cinkom

11 % ukupnih bodova							
Podzadatak	A.1	A.2	B.1	B.2	B.3	B.4	Ukupno
Bodovi	6	5	4	3	5	9	32
Rezultat							

Cink se već dugo koristi u različitim legurama poput mjedi i čelika. Cink sadržan u industrijskim otpadnim vodama odvaja se taložnim reakcijama tijekom procesa pročišćavanja voda. Dobiveni talog reducira se kako bi se metalni cink mogao ponovno upotrijebiti.

Dio A

Ravnotežne jednadžbe reakcija otapanja cinkovog hidroksida $\text{Zn}(\text{OH})_2(s)$ pri $25\text{ }^\circ\text{C}$ i odgovarajuće ravnotežne konstantne dane su jednadžbama (1)–(4).

Topljivost cinka (koncentracija u kojoj se cinkovi ioni nalaze u zasićenoj vodenoj otopini), S , dana je jednadžbom (5).

$$S = [\text{Zn}^{2+}(\text{aq})] + [\text{Zn}(\text{OH})_2(\text{aq})] + [\text{Zn}(\text{OH})_4^{2-}(\text{aq})] \quad (5)$$

- A.1** Kada su u reakcijama 1–4 uspostavljene ravnoteže, **izračunajte** raspon pH vrijednosti u kojima je među navedenim specijama $[\text{Zn}^{2+}(\text{aq})]$, $[\text{Zn}(\text{OH})_2(\text{aq})]$ i $[\text{Zn}(\text{OH})_4^{2-}(\text{aq})]$ najveća koncentracija $[\text{Zn}(\text{OH})_2(\text{aq})]$. 6pt

- A.2** Piređena je zasićena vodena otopina $\text{Zn}(\text{OH})_2(\text{s})$ pri $\text{pH} = 7.00$. Otopina je profiltrirana i filtrat je zalužen pomoću NaOH do $\text{pH} = 12.00$. **IZRAČUNAJTE** množinski udio cinka koji se istaloži promjenom pH sa 7.00 na 12.00. Zanemarite promjene volumena i temperature. 5pt

Dio B

Zatim je regenerirani cinkov hidroksid zagrijavan pri čemu nastaje cinkov oksid prema sljedećoj reakciji:

Cinkov oksid je zatim vodikom reduciran u elementarni cink:

- B.1** Da bi se reakcija (7) mogla zbivati pri parcijalnom tlaku vodika od 1 bar, potrebno je smanjiti parcijalni tlak nastale vodene pare. **IZRAČUNAJTE** gornju granicu parcijalnog tlaka vodene pare koja omogućuje reakciju (7) pri $300\text{ }^\circ\text{C}$. Gibbsove energije stvaranja cinkova oksida i vodene pare pri $300\text{ }^\circ\text{C}$ i 1 bar za plinovite vrste iznose $\Delta G_{\text{ZnO}}(300\text{ }^\circ\text{C}) = -2.90 \times 10^2 \text{ kJ mol}^{-1}$ i $\Delta G_{\text{H}_2\text{O}}(300\text{ }^\circ\text{C}) = -2.20 \times 10^2 \text{ kJ mol}^{-1}$. 4pt

Od elementarnog cinka izrađuju se negativne elektrode (anode) u baterijama tipa metal-zrak. Anoda se sastoji od Zn i ZnO . U tom galvanskom članku zbiva se sljedeća redoks reakcija s elektromotivnošću (e.m.f.) E° pri $25\text{ }^\circ\text{C}$ i tlaku 1 bar.

- B.2** Baterija cink-zrak isprazni se nakon 24 sata pri jakosti struje 20 mA. **IZRAČUNAJTE** promjenu masu anode u toj bateriji. 3pt

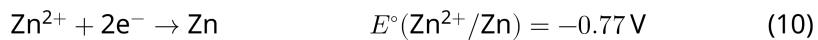
Planina Fuji

- B.3** Razmotrite promjenu e.m.f. baterije cink-zrak o okolnim uvjetima. **Izračunajte** 5pt e.m.f. na vrhu planine Fuji na visini od 3776 m, gdje je u veljači temperatura -38°C . Atmosferski tlak opisan je sljedećom formulom

$$P \text{ [bar]} = 1.013 \times \left(1 - \frac{0.0065h}{T + 0.0065h + 273.15} \right)^{5.257} \quad (9)$$

pri visini h [m] i temperaturi T [$^{\circ}\text{C}$]. Množinski udio kisika u atmosferi je 21%. Reakcijska Gibbsova energija za reakciju (8) iznosi $\Delta G_{\text{ZnO}}(-38^{\circ}\text{C}) = -3.26 \times 10^2 \text{ kJ mol}^{-1}$ pri -38°C i 1 bar.

- B.4** **Izračunajte** reakcijsku Gibbsovu energiju za reakciju (6) pri 25°C . Standardni 9pt reduksijski potencijali, $E^{\circ}(\text{Zn}^{2+}/\text{Zn})$ i $E^{\circ}(\text{O}_2/\text{H}_2\text{O})$ pri 25°C i 1 bar dani su s (10) i (11).

HRV-3 C-4 A-1

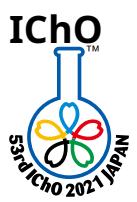
A4-1
Croatian (Croatia)

Redoks reakcije s cinkom

Dio A

A.1 (6 pt)

pH < _____

HRV-3 C-4 A-2

A4-2
Croatian (Croatia)

A.2 (5 pt)

_____ %

HRV-3 C-4 A-3

A4-3
Croatian (Croatia)

Dio B

B.1 (4 pt)

$p_{\text{H}_2\text{O}} =$ _____ bar

B.2 (3 pt)

_____ g

HRV-3 C-4 A-4

A4-4
Croatian (Croatia)

B.3 (5 pt)

_____ V

B.4 (9 pt)

$$\Delta G^\circ = \underline{\hspace{2cm}} \text{ J mol}^{-1}$$

HRV-3 C-5 C-1

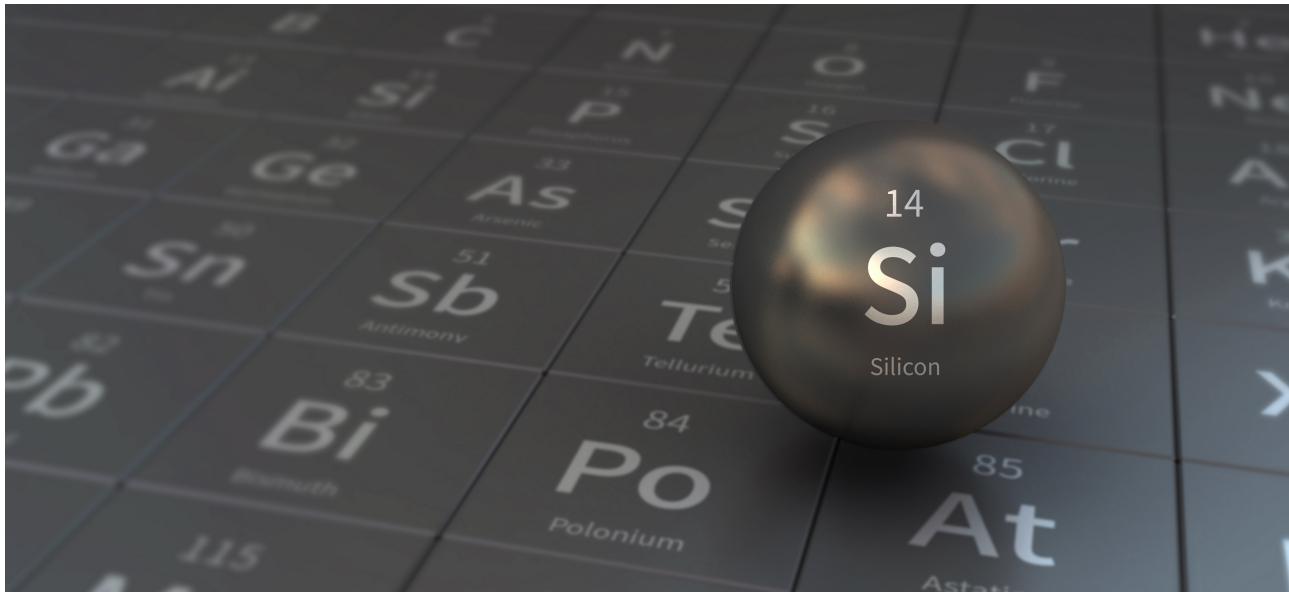
HRV-3 C-5 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 5
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Misteriozni silicij

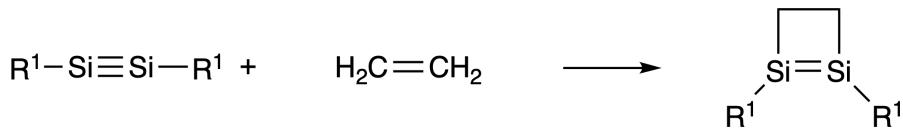
12 % ukupnih bodova								
Podzadatak	A.1	A.2	A.3	A.4	B.1	B.2	B.3	Ukupno
Bodovi	9	7	6	10	5	15	8	60
Rezultat								

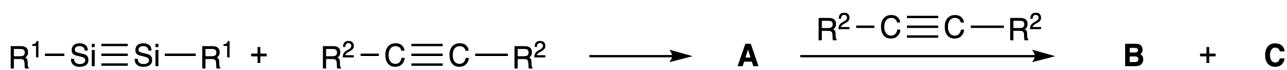
Iako je silicij element 14. skupine kao i ugljik, njihova svojstva se značajno razlikuju.

Dio A

Za razliku od ugljik-ugljik trostrukе veze, silicij-silicij trostruka veza u spojevima tipa $R^1-Si \equiv Si-R^1$ (gdje je R organski supstituent) ekstremno je reaktivna. Npr., reagira s etenom pri čemu nastaje produkt s četveročlanim prstenom.

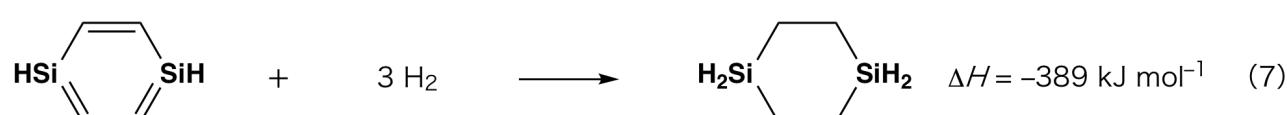
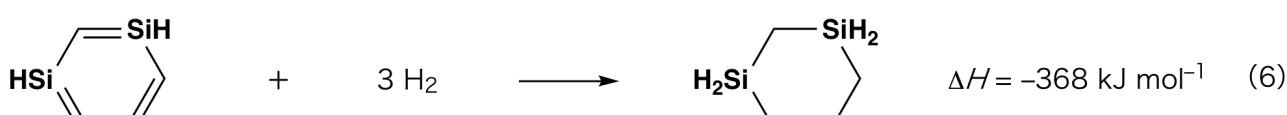
Spoj $R^1-Si \equiv Si-R^1$ s nekim alkinom ($R^2-C \equiv C-R^2$), prvo nastaje intermedijer **A** s četveročlanim prstenom. Daljnjom reakcijom intermedijera **A** s drugom molekulom $R^2-C \equiv C-R^2$ nastaju izomeri **B** i **C**, koju imaju cikličke konjugirane strukture slične benzenu, takozvani 'disilabenzeni'. Takvi spojevi sadrže šesteročlani prsten koji se može prikazati formulom $(R^1-Si)_2(R^2-C)_4$.

^{13}C NMR spektar odgovarajućeg šesteročlanog prstena Si_2C_4 ima dva signala za **B** i jedan signal za **C**.

A.1 **Nacrtajte** strukturne formule (jednu od mogućih rezonantnih struktura) spojeva **A**, **B** i **C** koristeći R^1 , R^2 , Si i C.

A.2 **Izračunajte** absolutnu vrijednost energije aromatske stabilizacije (ASE) za benzen i spoj **C** (ako je $R^1 = R^2 = H$), uzimajući u obzir reakcijske entalpije reakcija hidrogenacije nezasićenih sustava (Slika 1).

Slika 1

Kada se otopina spoja **C** u ksilenu zagrijava, zbiva se izomerizacija pri čemu nastaje ravnotežna smjesa spojeva **D** i **E**. Množinski omjer **D** : **E** = 1 : 40.0 pri 50.0 °C i **D** : **E** = 1 : 20.0 pri 120.0 °C.

A.3 Izračunajte ΔH za reakciju transformacije **D** u **E**. Prepostavite da ΔH ne ovisi 6pt o temperaturi.

Izomerizacija **C** u **D** i **E** zbiva se preko transformacije π -veza u σ -veze bez kidanja σ -veza. ^{13}C NMR spektar pokazuje jedan signal za Si_2C_4 okosnicu u spoju **D** i dva signala u spoju **E**. U spoju **D** nema tročlanih prstenova, dok u spoju **E** postoje dva tročlana prstena povezana istim bridom.

A.4 Nacrtajte strukturne formule spojeva **D** i **E** koristeći R^1 , R^2 , Si i C. 10pt

Dio B

Silicij može tvoriti visoko koordinirane spojeve (> 4 supstituenta) s elektronegativnim elementima poput fluora. Fluoridi metala često se koriste kao reagensi za fluoriranje. U istu svrhu se mogu koristiti i visoko koordinirani fluoridi silicija.

Fluoriranje CCl_4 pomoću Na_2SiF_6 provedena je na slijedeći način.

- **Standardizacija otopine Na_2SiF_6 :**

• Propis

Vodena otopina **F**: 0.855 g Na_2SiF_6 (188.053 g mol $^{-1}$) otopi se u vodi (konačni volumen je 200 mL).

Vodena otopina **G**: 6.86 g $\text{Ce}_2(\text{SO}_4)_3$ (568.424 g mol $^{-1}$) otopi se u vodi (konačni volumen je 200 mL).

• Postupak

Taložna titracija otopine **F** (50.0 mL) provedena je postupnim dodavanjem otopine **G** u prisutnosti indikatora ksilenskog, koji koordinativno veže ion Ce^{3+} . Nakon dodatka 18.8 mL otopine **G**, boja otopine se promjenila iz žute u crveno-ljubičastu (magenta). Nastali talog sadrži binarni spoj s Ce^{3+} . U reakciji nastaje i $\text{Si}(\text{OH})_4$ kao jedini produkt sa silicijem.

B.1 Napišite i izjednačite jednadžbu Na_2SiF_6 s $\text{Ce}_2(\text{SO}_4)_3$. 5pt

- **Reakcija CCl_4 s Na_2SiF_6 :**

(Gubitak supstancija, npr. isparavanjem, je zanemariv.)

$\text{Na}_2\text{SiF}_6(x$ [g]) je dodan u CCl_4 (500.0 g) i zagrijan na 300 °C u hermetički zatvorenoj posudi. Neizreagirani Na_2SiF_6 i nastali NaCl uklonjeni su filtracijom. Filtrat je razrijeđen sa CCl_4 do ukupnog volumena 1.00 L (otopina **H**). ^{29}Si i ^{19}F NMR spektri otopine **H** pokazali su da je SiF_4 jedini prisutan spoj silicija. U ^{19}F NMR spektru, uz signale za SiF_4 , prisutni su i signali koji odgovaraju spojevima CFCl_3 , CF_2Cl_2 , CF_3Cl i CF_4 (vidi Tablicu 1). Omjeri integrala u ^{19}F NMR spektru proporcionalni su broju atoma fluora.

Tablica 1

^{19}F NMR podaci	CFCl_3	CF_2Cl_2	CF_3Cl	CF_4
Omjeri integrala	45.0	65.0	18.0	2.0

SiF_4 hidrolizira u H_2SiF_6 prema jednadžbi 8:

Otopini **H** (10 mL) dodana je voda u suvišku , što je rezultiralo potpunom hidrolizom SiF_4 . Nakon izolacije, H_2SiF_6 koji nastaje hidrolizom je neutraliziran i potpuno preveden u Na_2SiF_6 (vodena otopina **J**).

Talog neizreagiranog Na_2SiF_6 i NaCl , koji je uklonjen filtracijom u početnom koraku (vidi podcrtani tekst), potpuno je otopljen u vodi pri čemu nastaje vodena otopina (otopina **K**; 10.0 L).

Nakon toga, provedene su nove taložne titracije s otopinom **G** i završne točke titracija su postignute kako slijedi:

- Za otopinu **J** (za cijelu količinu) utrošak titranta je 61.6 mL.
- Za 100 mL otopine **K** utrošak titranta je 44.4 mL.

Treba napomenuti da prisutnost NaCl i SiO_2 ne utječe na taložnu titraciju.

B.2 Izračunajte masu NaCl koji nastaje u reakcijskoj posudi (vidi podcrtani tekst) i **15pt**
izračunajte masu (x [g]) početnog reaktanta Na_2SiF_6 .

B.3 77.8 % CCl_4 je ostao neizreagiran. Izračunajte masu CF_3Cl koji nastaje. **8pt**

HRV-3 C-5 A-1

A5-1
Croatian (Croatia)

Misteriozni silicij

Dio A

A.1 (9 pt)

A (3 pt)

B (3 pt)

C (3 pt)

A.2 (7 pt)

C_6H_6 :

kJ mol^{-1} , **C** :

kJ mol^{-1}

HRV-3 C-5 A-2

A5-2
Croatian (Croatia)

A.3 (6 pt)

$$\Delta H = \underline{\hspace{10em}} \text{ kJ mol}^{-1}$$

A.4 (10 pt)

D (5 pt)	E (5 pt)
-----------------	-----------------

HRV-3 C-5 A-3

A5-3
Croatian (Croatia)

Dio B

B.1 (5 pt)

B.2 (15 pt)

(Nastavak na sljedećoj stranici)

HRV-3 C-5 A-4

A5-4
Croatian (Croatia)

B.2 (cont.)

NaCl : _____ g, Na₂SiF₆ : _____ g

HRV-3 C-5 A-5

A5-5
Croatian (Croatia)

B.3 (8 pt)

CF₃Cl : _____ g

HRV-3 C-6 C-1

HRV-3 C-6 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 6
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Kemija čvrstog stanja prijelaznih metala

13 % ukupnih bodova											
Pozadatak	A.1	A.2	A.3	B.1	B.2	B.3	B.4	C.1	C.2	C.3	Ukupno
Bodovi	6	3	3	6	4	4	4	5	5	5	45
Rezultat											

Vulkan na otoku Sakurajima

Dio A

Japan je jedna od država s najvećim brojem vulkana. Kada silikatni minerali kristaliziraju iz magme, dio iona prijelaznih metala (M^{n+}) u magmi se ugrađuje u silikatne minerale. M^{n+} ioni koji se proučava u ovom zadatku koordinirani su oksidnim ionima (O^{2-}) u tetraedarskoj geometriji (T_d) u magmi, a u oktaedarskoj geometriji (O_h) u silikatnim mineralima. U obje geometrije ioni metala su u visokospinskoj elektronskoj konfiguraciji. Koeficijent razdjeljenja M^{n+} između silikatnih minerala i magme, D , može se prikazati izrazom:

$$D = \frac{[M]_s}{[M]_l}$$

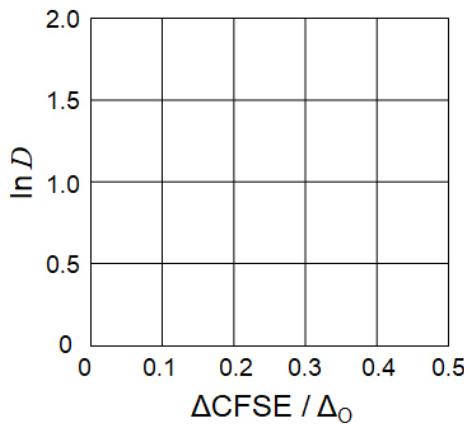
pri čemu su $[M]_s$ i $[M]_l$ koncentracije M^{n+} u silikatnim mineralima, odnosno u magmi. Tablica ispod prikazuje D vrijednosti za ione Cr^{2+} i Mn^{2+} kao primjer.

	Cr^{2+}	Mn^{2+}
D	7.2	1.1

Neka su Δ_O i CFSE^O energije cijepanja d-orbitala iona M^{n+} i energije stabilizacije kristalnog polja u O_h polju. Neka su Δ_T i CFSE^T odgovarajuće energije za tetraedarsko T_d polje.

- A.1** Izračunajte $|\text{CFSE}^O - \text{CFSE}^T| = \Delta\text{CFSE}$ u smislu Δ_O za ione Cr^{2+} , Mn^{2+} i Co^{2+} ; 6pt
 Pretpostavite da je $\Delta_T = 4/9 \Delta_O$.

- A.2** Ako se grafički prikaže ovisnost $\ln D$ o $\Delta\text{CFSE} / \Delta_O$ u kartezijevom koordinativnom sustavu prikazanom dolje, dobiva se linearni odnos.
Procijenite D za Co^{2+} . 3pt

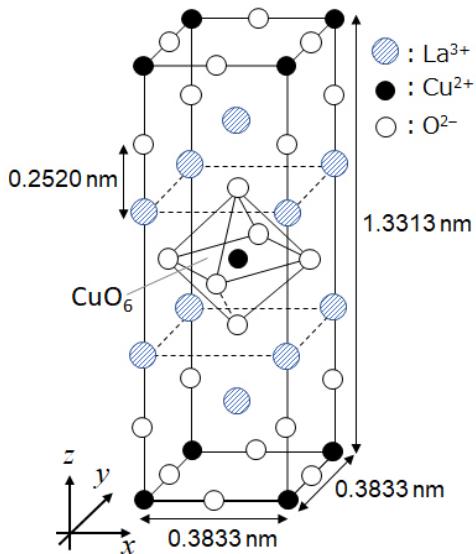
Oksidi metala MO ($M = \text{Ca}, \text{Ti}, \text{V}, \text{Mn}$ ili Co) kristaliziraju po tipu kristalne strukture kuhinjske soli, gdje su ioni M^{n+} poprimaju O_h geometriju s visokospinskom elektronskom konfiguracijom. Entalpija kristalne rešetke tih oksida uglavnom ovisi o Coulombovim interakcijama, tj. o radijusu i naboju iona te djelomično o doprinosu CFSE iona M^{n+} u O_h polju.

- A.3** Izaberite skup entalpija kristalne rešetke [kJ mol^{-1}] od ponuđenih opcija (a) do (f). 3pt

	CaO	TiO	VO	MnO	CoO
(a)	3460	3878	3913	3810	3916
(b)	3460	3916	3878	3810	3913
(c)	3460	3913	3916	3810	3878
(d)	3810	3878	3913	3460	3916
(e)	3810	3916	3878	3460	3913
(f)	3810	3913	3916	3460	3878

Dio B

Mješoviti oksid **A**, koji sadrži La^{3+} i Cu^{2+} , kristalizira u tetragonskoj jediničnoj čeliji prikazanoj na Slici 1. U oktaedru $[\text{CuO}_6]$, duljina Cu-O veze duž z-osi (l_z) je dulja nego duž x-osi (l_x) pa $[\text{CuO}_6]$ odstupa od pravilne O_h geometrije. Ta distorzija uklanja degeneraciju nivoa e_g orbitala ($d_{x^2-y^2}$ i d_{z^2}).

Slika 1

A se može sintetizirati termičkom razgradnjom (pirolizom) kompleksa **B**, koji se priređuje miješanjem klorida metala u razrijeđenoj vodenoj otopini amonijaka koja sadrži kvadratnu kiselinu $\text{C}_4\text{H}_2\text{O}_4$, tj. dikiselinu. Pirolizom spoja **B** u struji suhog zraka dolazi do gubitka mase za 29.1 % do 200°C zbog gubitka kristalizacijske vode, nakon čega slijedi gubitak mase do 700°C , zbog oslobađanja CO_2 . Ukupni gubitak mase prilikom nastanka **A** iz **B** je 63.6 %. Uočite da tijekom pirolize izlaze samo voda i CO_2 .

B.1	Odredite kemijske formule spojeva A i B .	6pt
------------	--	-----

B.2	Izračunajte l_x i l_z koristeći Sliku 1.	4pt
------------	---	-----

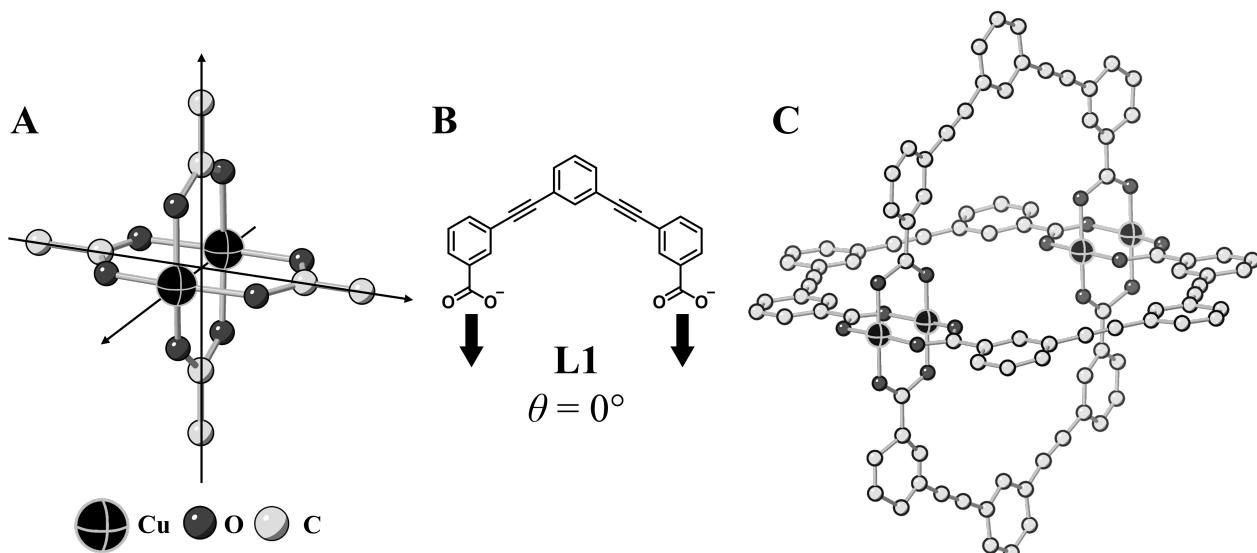
B.3	Za ione Cu^{2+} u deformiranom oktaedru $[\text{CuO}_6]$ u A na Slici 1, napišite oznake pocijepanih e_g orbitala ($d_{x^2-y^2}$ i d_{z^2}) u (i) i (ii) i skicirajte elektronsku konfiguraciju u odgovarajućem polju u obrascu za odgovore.	4pt
------------	--	-----

A je izolator. Ako se jedan ion La^{3+} supstituira s jednim ionom Sr^{2+} , nastaje šupljina u kristalnoj rešetki. Zbog toga **A** postaje supravodljiv na temperaturi nižoj od 38 K. Navedenom supstitucijom nastaje u spolu $\mathbf{A} 2.05 \times 10^{27}$ šupljina po kubnom metru.

B.4 Izračunajte postotak iona Sr^{2+} koji su supstituirali ione La^{3+} temeljem množinskog omjera u supstitucijskoj reakciji. Imajte na umu da se valencije navedenih iona, kao i kristalna struktura ne mijenjaju reakcijom supstitucije. 4pt

Dio C

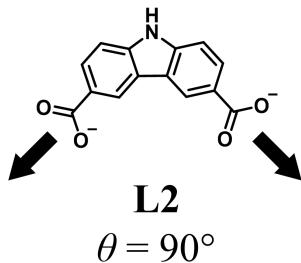
$\text{Cu}_2(\text{CH}_3\text{CO}_2)_4$ sastoji se od četiri CH_3CO_2^- koordiniranih na dva Cu^{2+} iona (Slika 2A). $\text{Cu}_2(\text{CH}_3\text{CO}_2)_4$ pokazuje visoku razinu strukturne simetrije, s dvije osi koje prolaze kroz atome ugljika u četiri iona CH_3CO_2^- i jednom osi koja prolazi kroz dva iona Cu^{2+} . Sve osi međusobno su okomite. Kada se dikarboksilatni ligand koristi umjesto CH_3CO_2^- , nastaje "kavezasti kompleks". Kavezasti kompleks $\text{Cu}_4(\text{L1})_4$ sastoji se od planarnog dikarboksilata **L1** (Slika 2B) i Cu^{2+} iona (Slika 2C). Kut θ između koordinacijskih smjerova dva karboksilata, označen strelicama na Slici 2B, određuje strukturu kavezastog kompleksa. Kut θ iznosi 0° za **L1**. Atomi vodika nisu prikazani na Slici 2.

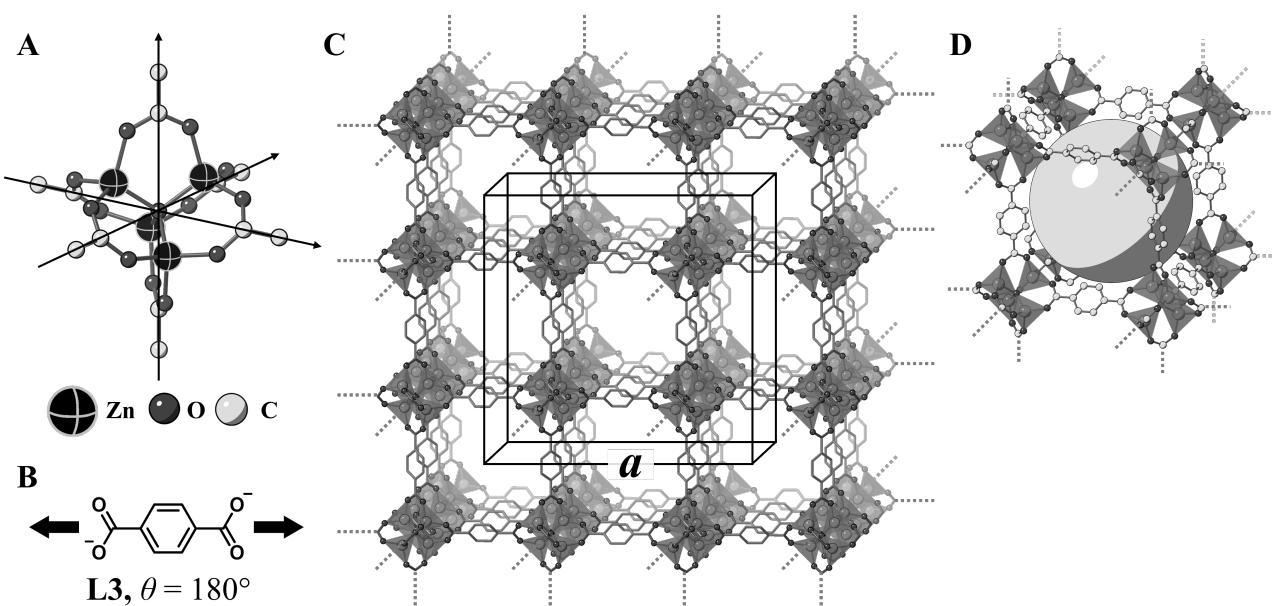
Slika 2

HRV-3 C-6 Q-5

- C.1 Kut θ planarnog dikarboksilata **L2** prikazanog na slici ispod iznosi 90° . Ako se sastav kavezastog kompleksa liganda **L2** s ionima Cu^{2+} prikaže kao $\text{Cu}_n(\text{L2})_m$, **odredite** najmanju cjelobrojnu kombinaciju brojeva n i m . Prepostavite da samo CO_2^- skupine liganda **L2** tvore koordinacijske veze s ionima Cu^{2+} .

Cinkov kompleks, $\text{Zn}_4\text{O}(\text{CH}_3\text{CO}_2)_6$, sadrži četiri tetraedarski koordinirana iona Zn^{2+} , šest CH_3CO_2^- i jedan ion O^{2-} (Slika 3A). U $\text{Zn}_4\text{O}(\text{CH}_3\text{CO}_2)_6$, ioni O^{2-} nalaze se u ishodištu, a tri osi koje prolaze kroz atome ugljika u ionima CH_3CO_2^- međusobno su okomite. Kada se *p*-benzendikarboksilat (Slika 3B, **L3**, $\theta = 180^\circ$) upotrijebi umjesto CH_3CO_2^- , klasteri Zn^{2+} međusobno su povezani tvoreći kristalnu krutinu (**X**) koja se naziva "porozni koordinacijski polimer" (Slika 3C). Sastav spoja **X** je $[\text{Zn}_4\text{O}(\text{L3})_3]_n$, kristalizira u kubičnom kristalnom sustavu s porama nanometarskih dimenzija. Jedna pora prikazana je kao sfera na Slici 3D, a svaki tetraedarsko koordinirani Zn^{2+} -klaster prikazan je tamnosivim poliedrom na Slikama 3C i 3D. Atomi vodika nisu prikazani na Slici 3.

Slika 3

C.2 Spoj **X** ima kubičnu jediničnu ćeliju s duljinom brida a (Slika 3C) i gustoćom 0.592 g cm^{-3} . Izračunajte a u [cm]. 5pt

C.3 Spoj **X** sadrži značajan broj pora, gdje 1 g spoja **X** može prihvati $3.0 \times 10^2 \text{ mL}$ plinovitog CO_2 u pore pri tlaku 1 bar i temperaturi 25°C . Izračunajte prosječan broj molekula CO_2 po pori. 5pt

HRV-3 C-6 A-1

A6-1
Croatian (Croatia)

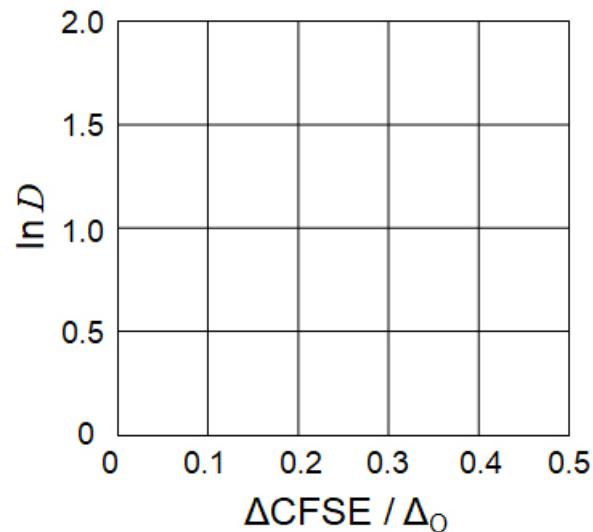
Kemija čvrstog stanja prijelaznih metala

Dio A

A.1 (6 pt)

Cr²⁺ : _____ Δ_O, Mn²⁺ : _____ Δ_O , Co²⁺ : _____ Δ_O

A.2 (3 pt)

D : _____

A.3 (3 pt)

_____

HRV-3 C-6 A-3

A6-3
Croatian (Croatia)

Dio B

B.1 (6 pt)

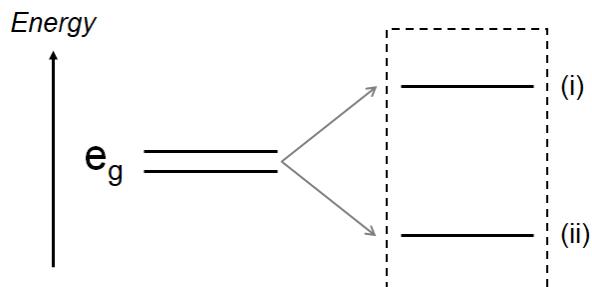
A : _____, B : _____

B.2 (4 pt)

$l_x =$ _____ nm, $l_z =$ _____ nm

B.3 (4 pt)

(i) : _____ , (ii) : _____

B.4 (4 pt)

_____ %

HRV-3 C-6 A-5

A6-5
Croatian (Croatia)

Dio C

C.1 (5 pt)

$n =$ _____, $m =$ _____

C.2 (5 pt)

$a =$ _____ cm

HRV-3 C-6 A-6

A6-6
Croatian (Croatia)

C.3 (5 pt)

HRV-3 C-7 C-1

HRV-3 C-7 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 7
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Igre s nebenzoidnom aromatičnošću

13 % ukupnih bodova					
Podzadatak	A.1	A.2	A.3	B.1	Ukupno
Bodovi	5	2	19	10	36
Rezultat					

Profesor Nozoe (1902–1996) otvorio je polje istraživanja nebenzenoidnih aromatskih spojeva, koji su danas sveprisutni u organskoj kemiji.

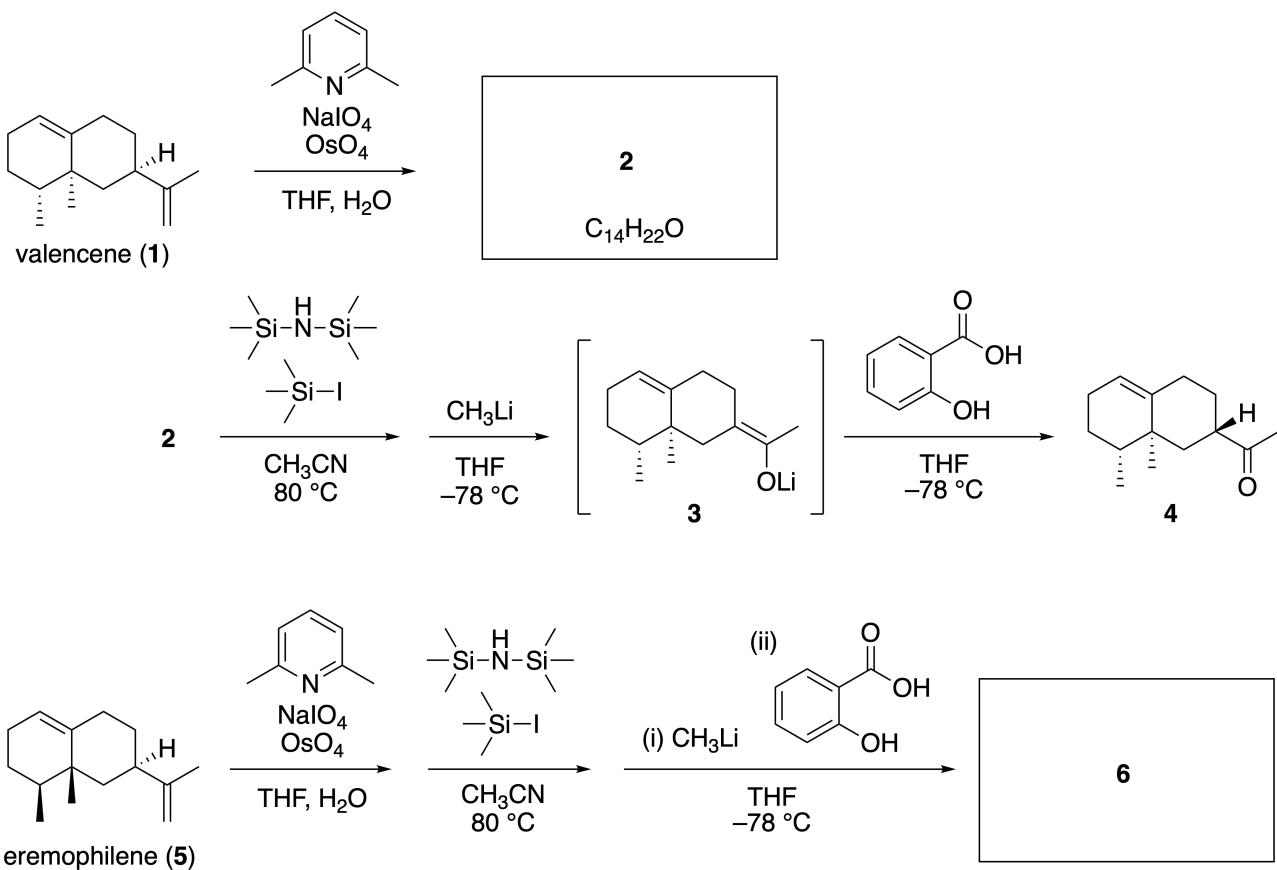
Fotografija dobivena ljubaznošću Tohoku Univ.

Dio A

Linearifolianon je prirodni spoj jedinstvene strukture koji je izoliran iz biljke *Inula linariifolia*. Iz valencina (**1**) se u jednom koraku dobiva spoj **2**, iz kojeg se u tri koraka, preko spoja **3**, dobiva keton **4**. Analogno se iz eremofilena (**5**) u četiri koraka dobiva spoj **6**.

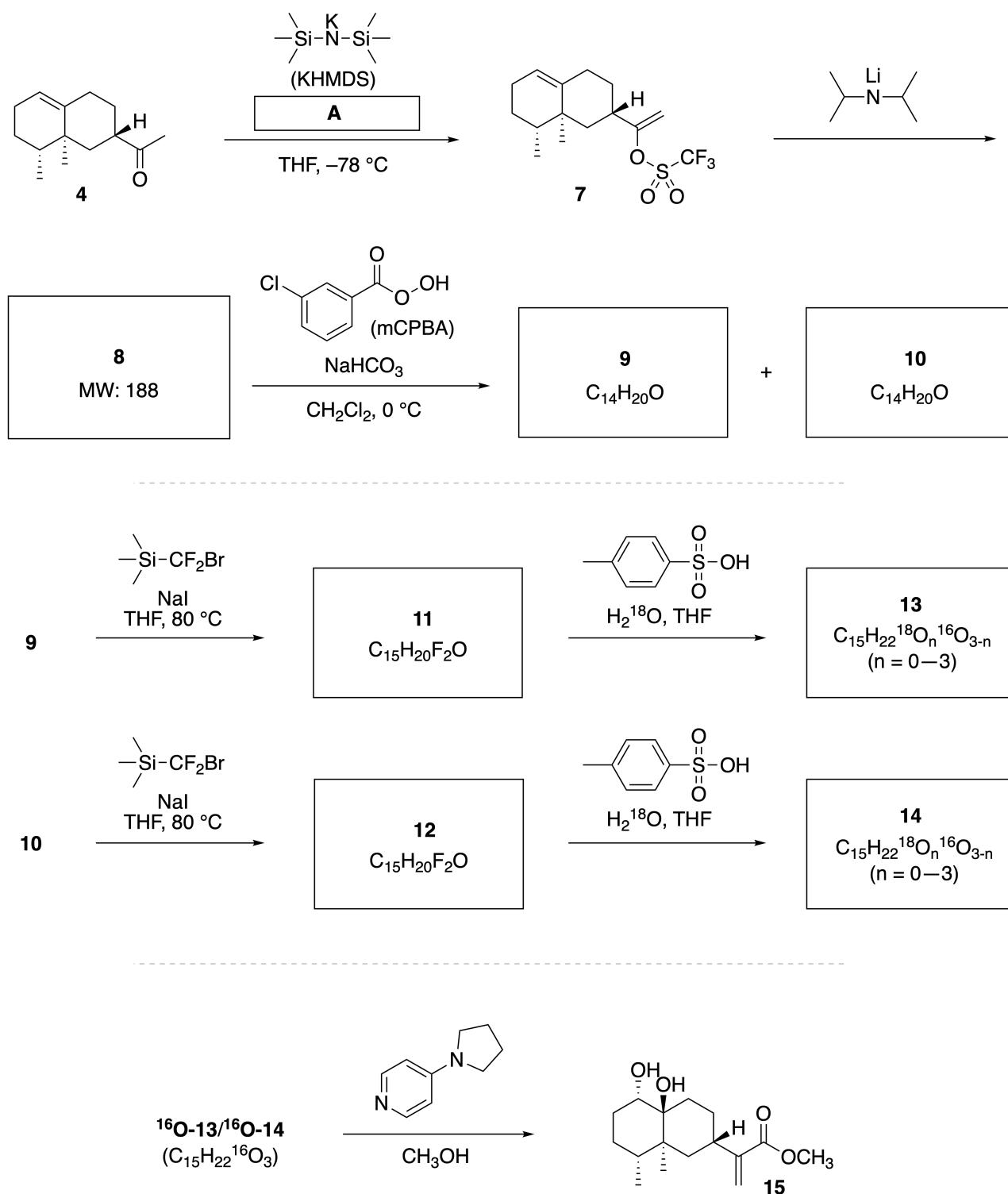
Inula linariifolia

A.1 **Nacrtajte** strukturne formule spojeva **2** i **6** i gdje je potrebno jasno označi stereokemijske značajke . 5pt

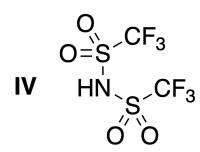
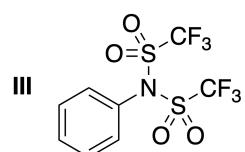
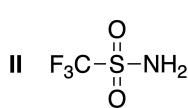
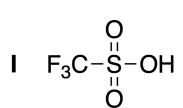
Zatim je keton **4** preveden u ester **15**. Spoj **8** ($M_r = 188$) zadržava sve stereocentre od spoja **7**. Spojevi **9**

i **10** imaju 5 stereocentara i nemaju ugljik-ugljik dvostruku vezu. Prepostavite da je H_2^{18}O upotrebljen umjesto H_2^{16}O u sintezi ^{18}O -obilježenih linearifolianona **13** i **14** iz spojeva **11**, odnosno **12**. Spojevi **13** i **14** su ^{18}O -obilježeni izotopomeri. Ako zanemarimo izotopno obilježavanje, oba spoja **13** i **14** vode do istog produkta **15** identične stereokemije.

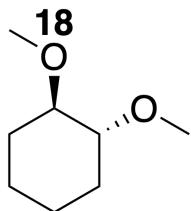
A.2 **Izaberite** strukturu spoja A.

2pt

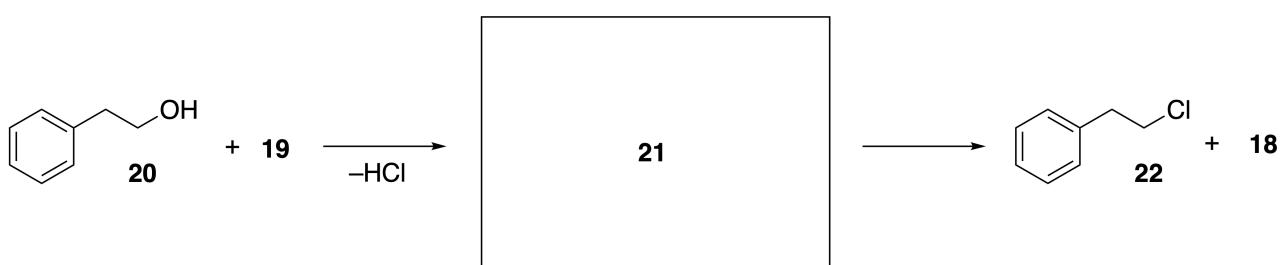
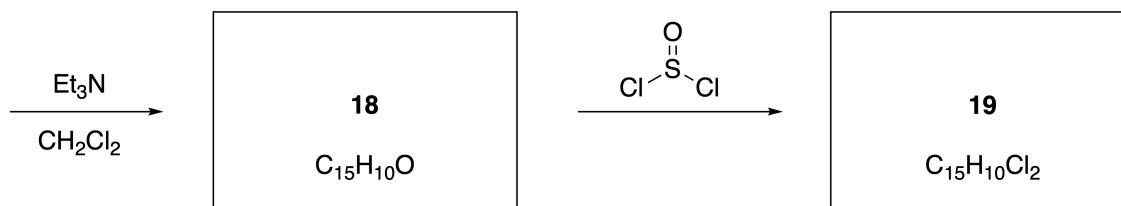
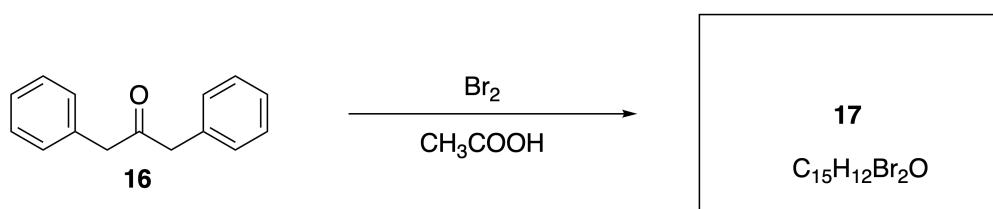
A.3 **Nacrtajte** strukture spojeva **8-14** i jasno navedite streokemijske značajke gdje je potrebno. **Označite** izotope ^{18}O u spojevima **13** i **14** kao što je prikazano u donjem primjeru.

19pt

Dio B

Spoj **19** se može koristiti kao aktivator alkoholne skupine. Njegova sinteza prikazana je na donjoj slici. Spoj **20** se prevodi u spoj **22**, preko ionskog međuproducta **21**. Iako je nastajanje intermedijera **21** dokazano NMR-om, on se postupno raspada dajući produkte **18** i **22**.

^1H NMR (CD_3CN , ppm)   **20**: δ 7.4–7.2 (5H), 3.7 (2H), 2.8 (2H), 2.2 (1H)
21: δ 8.5–7.3 (15H), 5.5 (2H), 3.4 (2H)

B.1 Nacrtajte strukturne formule spojeva **17–19** i **21**. Navedite streekemijske značajke gdje je potrebno. 10pt

HRV-3 C-7 A-1

A7-1
Croatian (Croatia)

Igre s nebenzoidnom aromatičnošću

Dio A

A.1 (5 pt)

2 (2 pt)

6 (3 pt)

A.2 (2 pt)

HRV-3 C-7 A-2

A7-2
Croatian (Croatia)

A.3 (19 pt)

8 (3 pt)

9 (2 pt)

10 (2 pt)

11 (2 pt)

12 (2 pt)

13 (4 pt)

14 (4 pt)

HRV-3 C-7 A-3

A7-3
Croatian (Croatia)

Dio B

B.1 (10 pt)

17 (2 pt)

18 (2 pt)

19 (3 pt)

21 (3 pt)

HRV-3 C-8 C-1

HRV-3 C-8 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 8
Cover sheet**

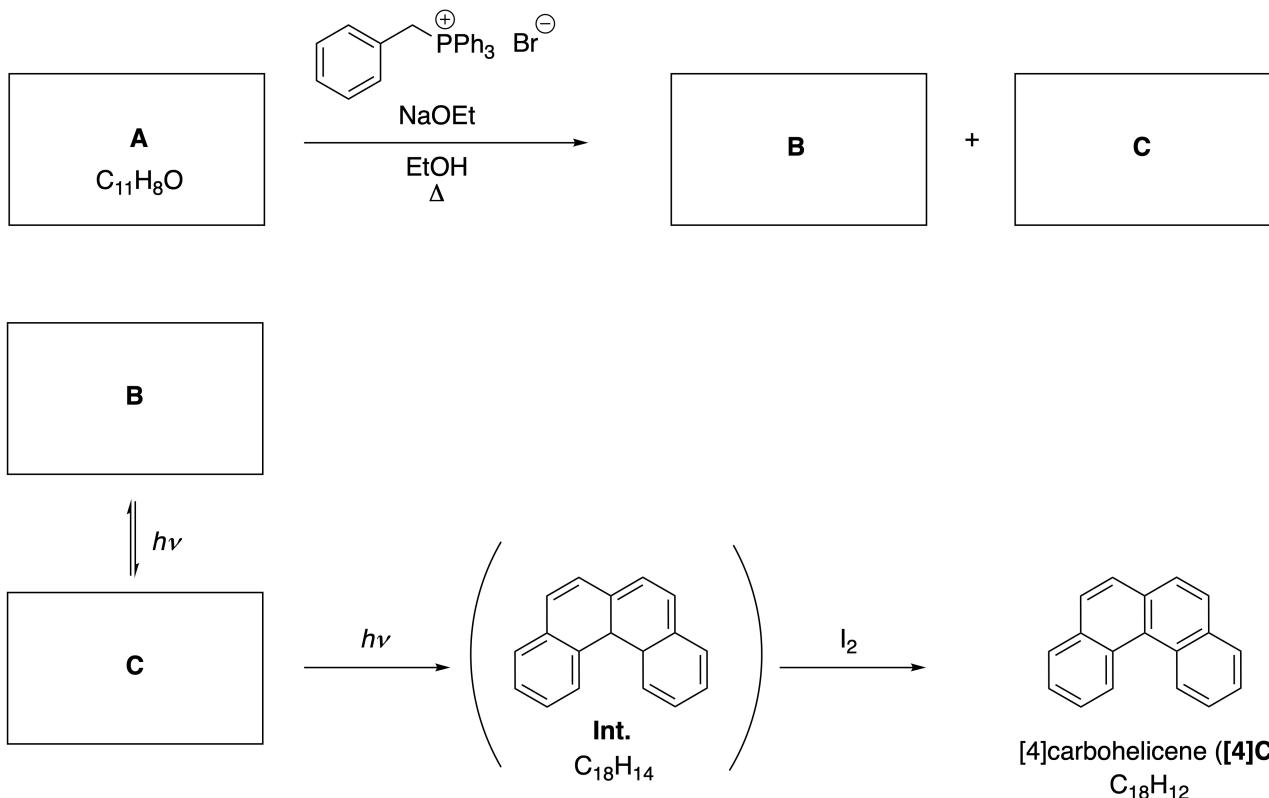
Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

Dinamične organske molekule i njihova kiralnost

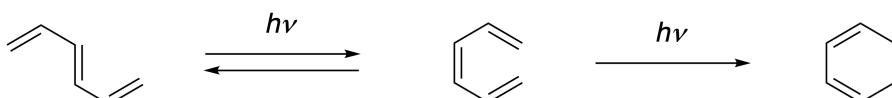
11 % ukupnih bodova						
Podzadatak	A.1	A.2	A.3	B.1	B.2	Ukupno
Bodovi	9	3	7	3	4	26
Rezultat						

Dio A

Policiklični aromatski ugljikovodici s uzastopnim orto-vezama nazivaju se [n]karboheliceni (ovdje n predstavlja broj šesteročlanih prstenova) (vidi dolje). [4]Karbohelicen (**[4]C**) se učinkovito priprema fotoreakcijom koja je prikazana dolje, preko intermedijera (**Int.**) koji se lako oksidira jodom.

Fotoreakcija ide na sličan način kao u donjem primjeru.

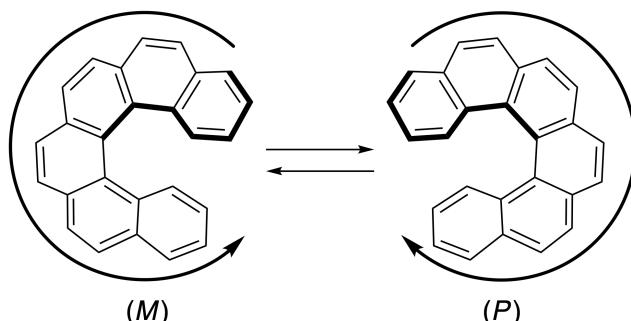

Napomena: U cijelom Zadatku 8, za konjugirani π sustav ne koristete kružiće nego naizmjenične dvostrukе i jednostrukе veze.

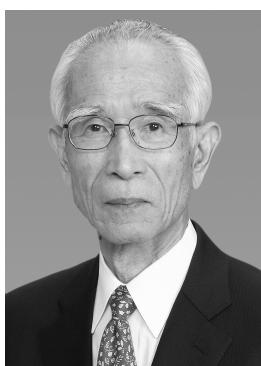
A.1 Nacrtajte strukturne formule spojeva **A-C**. Stereoizomere crtajte odvojeno. 9pt

A.2 Pokušaji sinteze [5]karbohelicina iz iste fosfonijeve soli i odgovarajućeg polaznog spoja rezultirali su stvaranjem [5]karbohelicina u tragovima. Umjesto njega nastao je produkt **D** čija je molekulska masa bila 2 Da niža od mase [5]karbohelicina. ^1H NMR spektar spoja **D**: [**D** (δ , ppm in CS_2 , r.t.), 8.85 (2H), 8.23 (2H), 8.07 (2H), 8.01 (2H), 7.97 (2H), 7.91 (2H)]
Nacrtajte strukturu formulu spoja **D**.

[5] - i veći [n]karbohelici pokazuju helikalnu kiralnost. Međusobna konverzija između enantiomera helicina je spora na sobnoj temperaturi. Kiralnost [n]karbohelicina označava se s (*M*) ili (*P*) kao što je prikazano dolje.

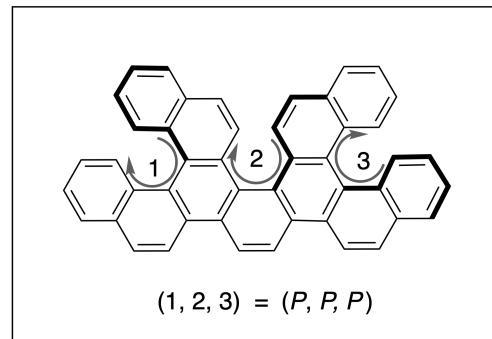
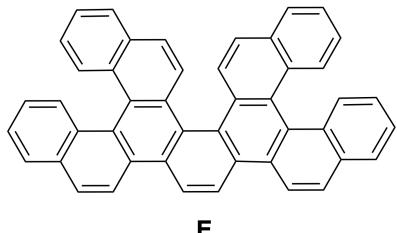

Enantiomeri [n]karbohelicina u kojima je n veći od 4 mogu se razdvojiti na kiralnim kromatografskim kolonama koje je razvio Prof. Yoshio Okamoto.

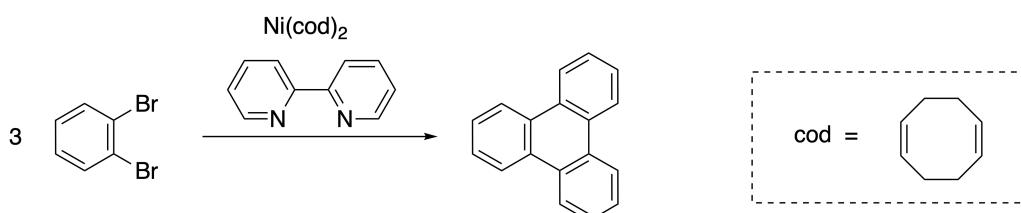

Fotografija dobivena ljubaznošću *The Japan Prize Foundation*

Višestruki (multipli) heliceni su molekule koje sadrže dva ili više helicenska motiva. Postoje nekoliko stereoizomera. Npr. spoj **E** sadrži tri [5]karbohelicenska motiva. Jedan od mogućih stereoizomera prikazan je na slici, a označava se kao (P, P, P)

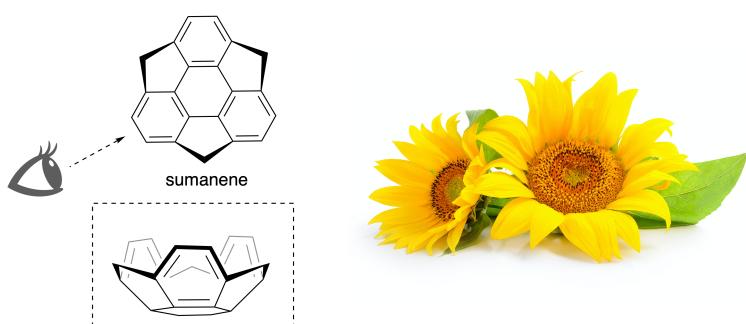
- A.3** Trimerizacija 1,2-dibromobenzena u prisutnosti nikla daje trifeniлен. Istom reakcijom iz enantiomera **F**, (*P*)-**F**, nastaje višestruki helicen **G** ($C_{66}H_{36}$). Ako uzmemos da tijekom reakcije ne dolazi do interkonverzije stereoizomera, **odredite sve** moguće stereoizomere spoja **G**. Jedan izomer nacrtajte i označite brojkama i slovima kao u gornjem primjeru. Ostale stereoizomere samo označite brojkama i slovima; Npr., ostali stereoizomeri spoja **E** su: $(1, 2, 3) = (P, M, P)$, (P, M, M) , (P, P, M) , (M, M, M) , (M, M, P) , (M, P, P) , and (M, P, M) .

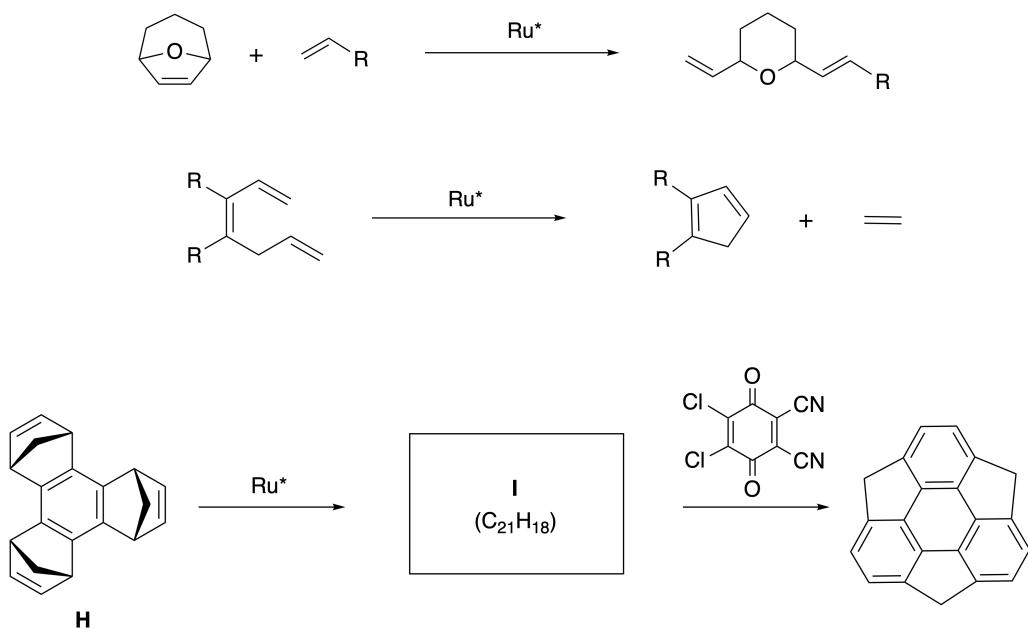
(*P*)-F

Dio B

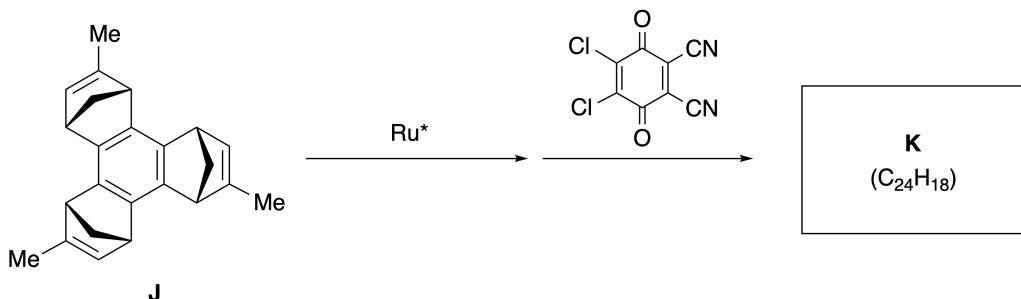
Sumanen je ugljikovodik u obliku zdjelice. Prvi put je sintetiziran u 2003. godine u Japanu. Naziv sumanen dolazi iz riječi "suman" koja u Sanskrit-Hindu jeziku znači suncokret. Sinteza sumanena zbiva se u nizu reakcija koje uključuju otvaranje i zatvaranje prstenova.

Representativna reakcija koja ide uz rutenij kao katalizator (Ru^*) prikazana je dolje.

B.1 **Nacrtajte** strukturnu formulu intermedijera **I** (nije potrebno označiti njegovu streeokemiju). **3pt**

B.2 Polazeći iz optički aktivnog prekursora **J**, isti reakcijski slijed daje spoj **K** koji je optički aktivni derivat sumanena. Tijekom reakcije ne dolazi do inverzije konfiguracije u stereocentrima. **Nacrtajte** strukturnu formulu spoja **K** s odgovarajućim strookemijskim značajkama. 4pt

HRV-3 C-8 A-1

A8-1
Croatian (Croatia)

Dinamične organske molekule i njihova kiralnost

Dio A

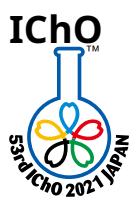
A.1 (9 pt)

A (3 pt)

B (3 pt)

C (3 pt)

A.2 (3 pt)

HRV-3 C-8 A-2

A8-2
Croatian (Croatia)

A.3 (7 pt)

HRV-3 C-8 A-3

A8-3
Croatian (Croatia)

Dio B

B.1 (3 pt)

B.2 (4 pt)

HRV-3 C-9 C-1

HRV-3 C-9 C
Fran Miletic

**IChO
Problem 9
Cover sheet**

Please return this cover sheet together with all the related question sheets.

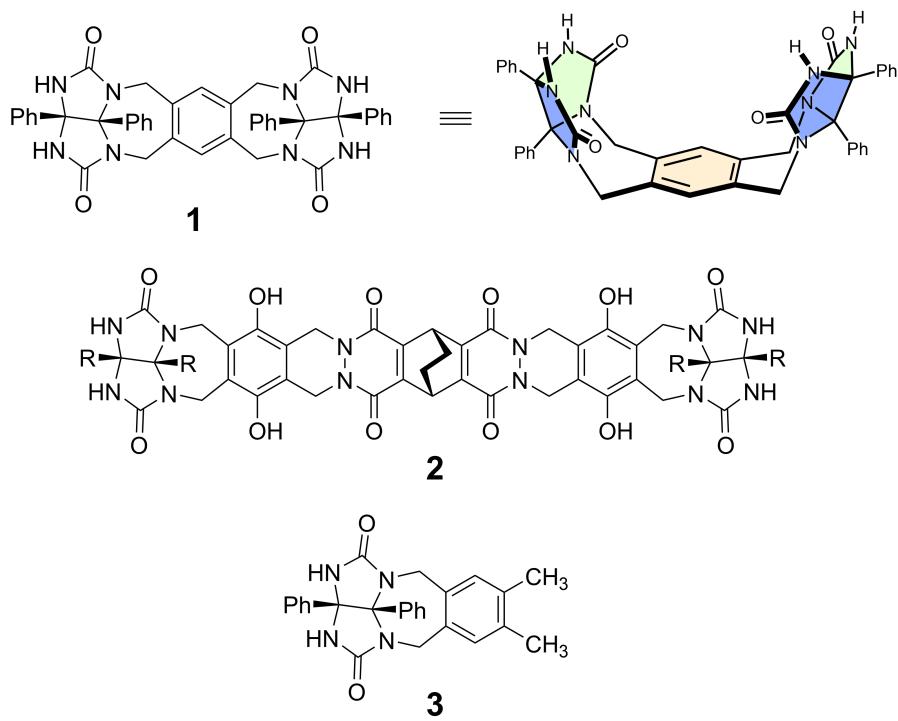
Kapsule

10 % ukupnih bodova						
Podzadatak	A.1	A.2	A.3	A.4	A.5	Ukupno
Bodovi	13	2	2	3	3	23
Rezultat						

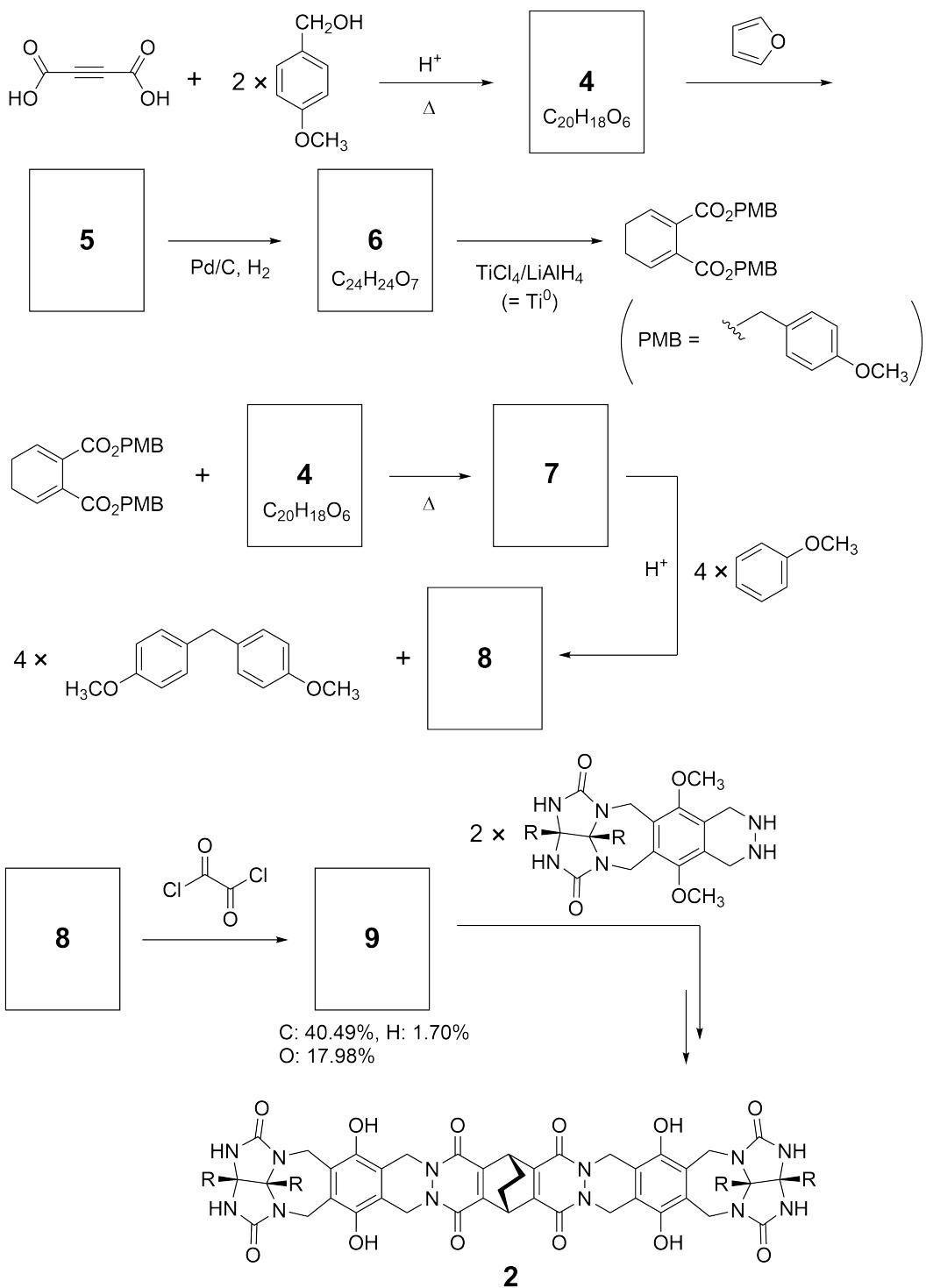
Dobra djeca to ne čine, ali ako rastavite tenisku lopticu, možete je rastaviti na dva dijela u obliku slova U.

Po uzoru na rastavljenu lopticu sintetizirani su spojevi **1** i **2** čije su molekule u obliku slova U različitih veličina. Spoj **3** je sličan spoju **1**. Istraživana su njihova svojstva inkapsuliranja.

Sinteza spoja **2** prikazana je u nastavku. Udio elemenata u spoju **9**: C; 40,49 %, H; 1,70 % i O; 17,98 % (maseni udjeli).

- A.1** **Nacrtajte** strukturne formule spojeva **4–9**; Zanemarite stereokemiju. Upotrijebite "PMB" kao supstituent, umjesto da nacrtate cijelu strukturu *p*-metoksibenzilne skupine. 13pt

U spektru masa spoja **1** jasno se opaža signal iona dimera (1_2), dok se signal za **3**₂ ne vidi. U ^1H NMR spektru otopine spoja **1**₂, svi NH protoni u spoju **1** su kemijski ekvivalenti i njihovi kemijski pomaci značajno se razlikuju od pomaka NH protona u spoju **3**. Ti podaci ukazuju da u spoju **1** NH skupine tvore vodikovu vezu s atomima **X** iz druge molekule **1**, pri čemu nastaju dimerne kapsule.

- A.2** **Zaokružite** prikladni atom ili prikladne atome **X** u spoju **1**. 2pt

- A.3** **Odredite** broj vodikovih veza u dimernim kapsulama (1_2). 2pt

Dimerne kapsule spoja **1** (**1**₂) imaju unutrašnji prostor u koji se može inkapsulirati odgovarajuća mala molekula Z. Taj fenomen je prikazan sljedećom jednadžbom:

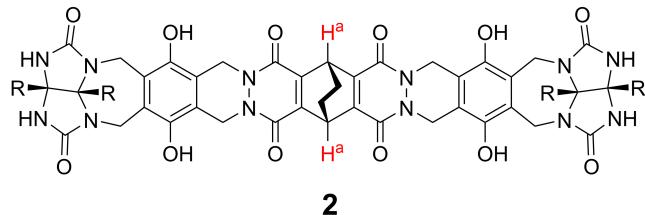

Konstanta ravnoteže procesa inkapsuliranja molekule Z u **1**₂ dana je izrazom:

$$K_a = \frac{[Z@\mathbf{1}_2]}{[Z][\mathbf{1}_2]} \quad (2)$$

Inkapsuliranje neke molekule može se pratiti NMR spektroskopijom. Npr., **1**₂ u C₆D₆ daje različite signale u ¹H NMR spektru prije i poslije inkapsuliranja molekule CH₄.

Spoj **2** također tvori rigidne i velike dimerne kapsule (**2**₂). ¹H NMR spektar dimera **2**₂ snimljen je u C₆D₆, C₆D₅F i smjesi otapala C₆D₆/C₆D₅F (svi ostali uvjeti snimanja su isti). Kemijski pomaci protona H^a u spoju **2** u navedenim otapalima dani su u tablici dolje. Osim navedenih, nisu primjećeni nikakvi drugi signali za H^a. Prepostavite da je unutrašnjost kapsule uvijek popunjena najvećim mogućim brojem molekula otapala i da svaki signal odgovara jednoj speciji napunjene kapsule.

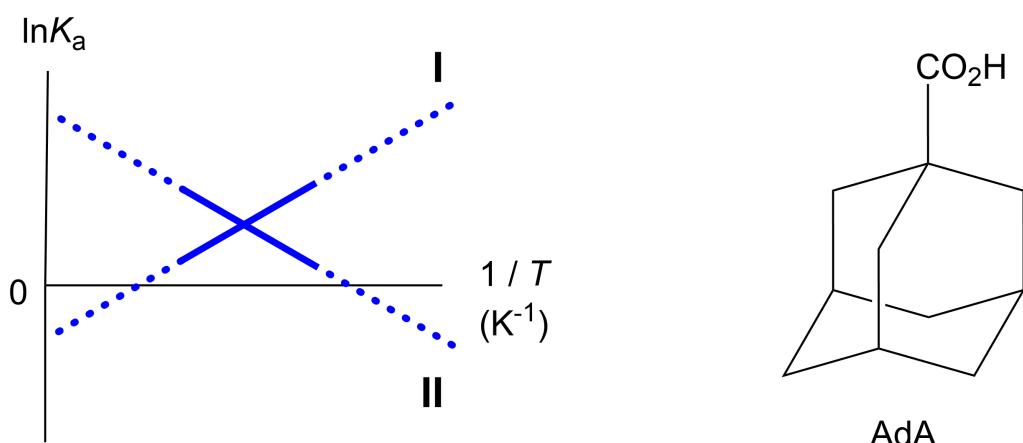
otapalo	δ (ppm) of H ^a
C ₆ D ₆	4.60
C ₆ D ₅ F	4.71
C ₆ D ₆ / C ₆ D ₅ F	4.60, 4.71, 4.82

A.4 Odredite broj C₆D₆ i C₆D₅F molekula koji je inkapsuliran u **2**₂ uz svaki H^a signal. 3pt

^1H NMR spektar u C_6D_6 pokazuje da $\mathbf{2}_2$ može inkorporirati jednu molekulu 1-adamantankarboksilne kiseline (AdA). Određene su asocijacijske konstante (K_a) pri različitim temperaturama. [solvent@ $\mathbf{2}_2$] označava vrstu koja sadržava jednu ili više molekula otapala. Izraz za konstantu prikazan je dolje:

$$K_a = \frac{[\text{Z}@\mathbf{2}_2]}{[\text{Z}][\text{solvent}@\mathbf{2}_2]} \quad (3)$$

Slično, K_a vrijednosti vezanja CH_4 u $\mathbf{1}_2$ u C_6D_6 određene su pomoću ^1H NMR pri različitim temperaturama. Izraz za K_a dan je jednadžbom (2). Graf ovisnosti $\ln K_a$ o $1/T$ za dvije reakcije inkapsuliranja prikazan je niže.

Nijedna C_6D_6 molekula nije inkapsulirana u dimeru $\mathbf{1}_2$. Za pravac **II** u tablici dolje odaberite ispravan predznak: (1) za promjenu entropije (ΔS) i (2) za promjenu entalpije (ΔH). U retku (3) odredite koja fizikalna veličina pokreće reakciju. U retku (4) odredite koje inkapsuliranje odgovara pravcu **I**, a u retku (5) pravcu **II**.

A.5 Zaokružite točan odgovor.

3pt

	A	B
(1)	pozitivna	negativna
(2)	pozitivna	negativna
(3)	ΔS	ΔH
(4)	$\mathbf{1}_2$ i CH_4	$\mathbf{2}_2$ i AdA
(5)	$\mathbf{1}_2$ i CH_4	$\mathbf{2}_2$ i AdA

HRV-3 C-9 A-1

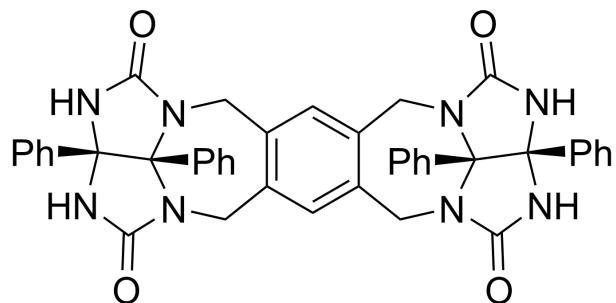
A9-1
Croatian (Croatia)

Kapsule

A.1 (13 pt)

4 (2 pt)	5 (3 pt)
6 (2 pt)	7 (2 pt)
8 (2 pt)	9 (2 pt)

A.2 (2 pt)

A.3 (2 pt)

A.4 (3 pt)

δ (ppm) of H ^a	broj C ₆ D ₆	broj C ₆ D ₅ F
4.60 ppm		
4.71 ppm		
4.82 ppm		

A.5 (3 pt)

(1) : _____ (2) : _____ (3) : _____

(4) : _____ (5) : _____